



Rovaniemi



Rovaniemen kulttuuri- ja liikuntakasvatus- suunnitelma

29.3.2016

Vapaa-ajanlautakunta Työryhmä

Kannen kuvat:

- Rovaniemen kaupunki / Laaksomies Jouni
- Alvar Aalto, Poronsarvikaava 1945

Sisältö

1.	MIKSI KULTTUURI - JA LIIKUNTAKASVATUSSUUNNITELMA	5
2.	KULTTUURI – JA LIIKUNTAKASVATUS – SUUNNITELMAN TYÖRYHMÄ	6
3.	PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEIDEN UUDISTUS	7
4.	KULTTUURIOPETUS SUOMESSA	10
5.	ROVANIEMEN KULTTUURI- JA LIIKUNTAKASVATUSSUUNNITELMA	13
5.1.	Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma – kasvatuksen ja opetuksen järjestämisen lähtökohdat	13
5.2.	Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma – opetuksen toteuttaminen	14
5.3.	Rovaniemen kaupunkistrategia	14
5.4.	Rovaniemen kaupungin liikuntapoliittinen ohjelma 2015–2020	15
5.5.	Rovaniemen kaupungin lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma	15
5.6.	Asukkaiden osallisuuden ja vaikuttamisen kehittämisohjelma	16
5.7.	Rovaniemen muotoilu- ohjelma 2013–2020	16
5.8.	Lappi- brändi	16
5.9.	Rovaniemi-brändi	17
5.10.	Rovaniemen luontokasvatus- suunnitelma	17
6.	ROVANIEMEN KULTTUURIKASVATUS- SUUNNITELMAN TOIMINTAMALLI	18
6.1.	Kulttuuriopetukseen sisältyvät kulttuurin osa-alueet ja paikalliset yhteistyötahot	18
6.1.1.	Arkkitehtuuri ja rakennettu ympäristö	19
6.1.2.	Elokuva, media, valokuva ja uudet kulttuurin alat	19
6.1.3.	Kulttuuriperintö	20
6.1.4.	Kädentaidot ja muotoilu	21
6.1.5.	Monikulttuurisuus ja maailman kulttuurit	22
6.1.6.	Musiikki	23
6.1.7.	Sanataide ja kirjallisuus	23
6.1.8.	Teatteri ja draama – tanssi ja sirkus	24
6.1.9.	Visuaaliset taiteet ja sarjakuva	24
6.2.	Kulttuurikasvatus- suunnitelmaan kuuluvat vierailukohteet Rovaniemellä	25
7.	ROVANIEMEN LIIKUNTAKASVATUSSUUNNITELMAN TOIMINTAMALLI	26
7.1.	Opetussuunnitelma aktiivisen koulupäivän lähtökohtana	27
7.2.	Liikuntasuositus	27
7.3.	Päivittäinen liikkuminen esiopetuksessa	28
7.3.1.	Valo-hanke	28

7.4.	Liikunnallinen koulupäivä.....	28
7.4.1	Liikunnallisen ja aktiivisen koulupäivän lähtökohdat.....	29
7.4.2.	Liikunta-aktiivisuus oppituntien aikana.....	30
7.4.3.	Liikunta-aktiivisuus välitunneilla.....	30
7.4.4.	Koulumatkat.....	31
7.4.5.	Liikuntakerhot koulupäivän tukena.....	31
7.5.	Liikuntatapahtumat ja -kampanjat.....	32
7.5.1.	Liikkuva koulu.....	32
7.5.2.	Vuosiluokkaistetut liikuntatapahtumat ja - kampanjat.....	32
7.6.	Liikuntapaikat.....	33
7.6.1.	Ulkoilualueet ja luontopolut.....	33
7.6.2.	Leirikeskus Leirikari.....	33
7.6.3.	Uimahalli Vesihiisi.....	34
7.7.	Yhteistyö eri toimijoiden kanssa.....	34
7.7.1.	Urheiluseurat yhteistyökumppaneina.....	34
7.7.2.	Liikunnan ja kulttuurin yhdistäminen.....	36
7.8.	Ulkopuolisten tahojen järjestämä kerhotoiminta.....	37
7.8.1.	Sportisti Roi.....	37
7.8.2.	WAU! -kerhot.....	37
7.9.	Yhteistyö paikallisten oppilaitosten kanssa.....	37
7.9.1.	Lapin urheiluopisto.....	37
7.9.2.	Lapin ammattikorkeakoulu.....	37
7.9.3.	Lapin Tanssiopisto.....	38
7.10	Tulevaisuuden visioita.....	38
8.	TOIMENPIDE-EHDOTUKSET.....	39
8.1.	Työpajatoiminnan / yhteistyön kehittäminen eri toimijoiden kanssa.....	39
8.2.	Kotiseutuaineisto – kehittäminen ja saatavuuden laajentaminen.....	39
8.3.	Yhteistyön kehittäminen alueen oppilaitosten kanssa.....	39
8.4.	Kulttuuri- ja liikuntaopetuksen organisointi.....	39
9.	LIITTEET.....	40
	LÄHTEET.....	62

1. MIKSI KULTTUURI - JA LIKUNTAKASVATUSSUUNNITELMA

Rovaniemen kulttuurilautakunta päätti 9.5.2012 kulttuurikasvatussuunnitelman laatimisesta Rovaniemen esi- ja perusopetukseen kulttuurisen yleisivistyksen turvaamiseksi, oppilaiden, luovuuden ja itsetunnon sekä vuorovaikutus- ja osallisuustaitojen kehittämiseksi. Kulttuuriopetuksen tavoitteeksi asetettiin tasa- arvoinen, johdonmukainen ja tavoitteellinen kulttuuriopetus päiväkodin tai koulun sijainnista riippumatta.

Kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteena on lasten ja nuorten oman tekemisen lisääminen sekä yhteistyön vahvistuminen ja monipuolistuminen eri toimijoiden välillä. Kulttuurin eri osa-alueisiin tutustutaan työpajojen ja projektien avulla, ei pelkästään vierailuilla kulttuurikohteissa. Yhteiset kokemukset ja projektit lisäävät luokan yhteenkuuluvuuden tunnetta ja parantavat yhteishenkeä. Yhdessä tekemällä opitaan ottamaan vastuuta, tekemään yhteistyötä erilaisten ihmisten kanssa ja arvostamaan sekä omaa että toisten tekemää työtä. Kulttuuriopetus auttaa kehittämään lasten ja nuorten tuottamaa omaa kulttuuria, jota voidaan viedä esim. lähialueen vanhainkotiin tai päiväkotiin.

Rovaniemen kulttuurikasvatussuunnitelman perustana on suomalainen, lappilainen ja peräpohjalainen ja rovaniemeläinen kulttuuri ja kulttuuriperintö. Kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteena on oppilaan kulttuuri-identiteetin vahvistaminen, oman kotiseudun arvostaminen, elämykset ja onnistumisen kokemukset, omien vahvuuksien löytäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen.

Rovaniemen kulttuurikasvatussuunnitelma päivitettiin kulttuuri- ja liikuntakasvatussuunnitelmaiksi huhtikuussa 2016. Päivityksen taustalla on vuonna 2014 annetut esi- ja perusopetussuunnitelmien perusteet ja paikallinen opetussuunnitelmatyö.

2. KULTTUURI – JA LIIKUNTAKASVATUS – SUUNNITELMAN TYÖRYHMÄ

Enbuske Anna,
nuorisohallituksen jäsen, Rovaniemen kaupunki

Erho Salla,
projektipäällikkö, Rovaniemen kirjasto,

Jerndahl Tuija,
suunnittelija/WDC2012, Lapin yliopisto

Kähkönen Kaija,
museolehtori, Rovaniemen taidemuseo

Kärkkäinen Erja,
Lapin esittävien taiteiden keskus

Lassila Anne,
kuvataidekasvatuksen opettaja, Rantavitikan peruskoulu

Launonen Heidi,
maahanmuuttajaopetus, Ounasvaaran yläaste

Luiro Anne,
sivistystoimen asiantuntija, Rovaniemen kaupunki

Majamäki Piritta,
oppimisinnoittaja, Tiedekeskus Pilke

Mattila Miia,
suunnittelija, Rovaniemen kaupunki

Mänty Anne,
päivähoidon suunnittelija, Rovaniemen kaupunki

Oikarinen Mari,
Lapin taiteilijaseura

Pasma Sirkka,
koordinaattori, Rovaniemen kulttuuripalvelukeskus

Penttilä Liisa,
pj, Lapin taidetoimikunta,

Pietarila Riitta,
rehtori, Rovaniemen kansalaisopisto/taiteen perusopetus

Sälevä Kaija,
luokanopettaja, Oikaraisen koulu,

Tyyskänen Annu,
tuntiopettaja, Rovaniemen kaupunki, (liikuntakasvatussuunnitelma)

Viitanen Ulla,
näyttelyamanuenssi, Lapin maakuntamuseo

Väistö Kai,
koulutussuunnittelija, Rovaniemen kaupunki

Ylikorva Mette,
Monitaideyhdistys Piste ry

3. PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEIDEN UUDISTUS

Opetussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen laatima kansallinen normi, jossa määrätään paikallisen opetussuunnitelman laatimisesta ja sisällöstä. Paikallisen opetussuunnitelman laatimisesta vastaa opetuksen järjestäjä, yleensä kunta.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden pohjana on perusopetuslaki ja -asetus sekä tavoitteet ja tuntijaon määrittävä valtioneuvoston asetus. Opetussuunnitelman perusteiden uudistamisella halutaan vastata voimakkaasti muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin, jossa tarvitaan itseohjautuvuutta ja yhteisvastuuta sekä entistä enemmän vuorovaikutuksen ja oppimisen taitoa, ajattelua, ongelmanratkaisua, soveltamista ja luovuutta.

Perusopetuksen arvoperusta. Perusopetus rakentuu suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Opetuksessa tuetaan oppilaan oman kulttuuridentiteetin rakentumista sekä vastuullista osallisuutta paikallisesti ja laajemmin suomalaisessa yhteiskunnassa ja globaalistuvassa maailmassa. Perusopetus tukee kasvua ihmisyyteen ja kehittää oppilaiden kykyä ymmärtää arvoja, tunnetaitoja, pyrkimystä terveellisiin elämäntapoihin ja kauneudentajua. Perusopetus ylläpitää ja vahvistaa elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamista, oikeudenmukaisuutta, tasa-arvoa ja hyvinvointia. Perusopetus edistää avointa demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa.

Perusopetuksen tehtävä. Perusopetus luo sivistyksellistä pääomaa, turvaa yhteiskunnallista tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta sekä ehkäisee syrjäytymistä. Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on kartuttaa monipuolista osaamista ja kulttuurista pääomaa. Koulun toimintakulttuuriin rakennetaan oppimispolkuja erilaisiin kulttuuri- ja taidemuotoihin ja vahvistetaan oppijan toimijuutta. Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on kartuttaa inhimillistä pääomaa (yksittäisen ihmisen osaaminen) ja sosiaalista pääomaa (vuorovaikutus). Liikuntakasvatuksen tärkein tehtävä koulussa on tukea lapsen ja nuoren fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja eettistä kehitystä ja hyvinvointia sekä ohjata terveelliseen liikunnalliseen elämäntapaan.

Tulevaisuuden edellyttämä laaja-alainen osaaminen. Laaja-alaisen osaamisen tehtävänä on edistää oppilaan kehitystä ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä ja tukea hänen valmiuttaan suuntautua tulevaisuuteen ja edistää kestävästä kehitystä. Ihmisenä kasvamisessa on kyse oppilaan identiteetin muotoutumisesta vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Oppilasta ohjataan tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittämistarpeensa sekä arvostamaan itseään.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monin tavoin. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä. Oppilaita on tärkeä rohkaista luottamaan itseensä ja näkemyskykyänsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilasta ohjataan tuntemaan ja arvostamaan omaa elinympäristöään sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä suhtautumaan kunnioittavasti muihin kulttuureihin. Erilaisten vuorovaikutustilanteiden avulla opitaan eettisyyttä, mielipiteiden esittämistä rakentavasti, muiden kunnioittamista ja hyviä tapoja.

Oppilasta rohkaistaan ilmaisemaan itseään. Häntä ohjataan tekemään käsillään sekä arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä kielen ohella monipuolisesti ilmaisemaan tunteita ja näkemyksiä, ajatuksia ja ideoita. Koulu järjestää mahdollisuuksia harjaantua esiintymään erilaisissa tilanteissa. Oppilasta innostetaan käyttämään mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään työssään sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan kokonaisuuksia. Oppilasta ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Oppilasta ohjataan ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologinen (tvt) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilaille on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Työelämätaidot ja yrittäjäyys (L6)

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistella yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Perusopetuksessa vahvistetaan oppilaan kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan sekä toimimaan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä. Oppilasta ohjataan kantamaan vastuunsa kestävästä tulevaisuudesta sekä ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys paitsi omalle elämälle, myös lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Kulttuuri- ja liikuntaopetuksen keinoja voidaan hyödyntää laaja-alaisesti perusopetuksen arvorustan, perusopetuksen tehtävän sekä tulevaisuuden edellyttämän laaja-alaisen osaamisen toteuttamisessa.

4. KULTTUURIOPETUS SUOMESSA

Taide ja kulttuuri, niiden tekeminen ja kokeminen voivat tukea yksilön tasapainoista kasvua ja antaa välineitä kokonaisvaltaiseen oppimiseen. Tarjolla erilaisia lähestymistapoja kulttuuri monipuolistaa persoonallisuuden kehitystä, itseilmaisua ja kykyä toimia erilaisten ryhmien jäsenenä. Ylipäätään kulttuurikasvatus tarjoaa tilaisuuksia ryhmäytymiseen ja luokan parempaan yhteishenkeen. Vuorovaikutustilanteiden harjoittelu vahvistaa lasten ja nuorten toimijuutta eli kykyä vaikuttaa elinympäristöön ja itseä koskeviin asioihin.

Jokaisella lapsella tulee olla mahdollisuus päästä osalliseksi kulttuurista ja osallistua kulttuuri- ja taide- elämään. YK:n Lapsen oikeuksien julistuksessa todetaan, että koulutuksen tulee pyrkiä persoonallisuuden, lahjojen sekä henkisten ja ruumiillisten valmiuksien mahdollisimman täyteen kehittämiseen (Artikla 29). Suomessa hallitusohjelmaan on kirjattu, että kaikkien lasten oikeutta taiteeseen ja kulttuuriin tuetaan vahvistamalla lastenkulttuurin asemaa ja toimintaedellytyksiä. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa 2012 - 2015 todetaan, että lasten ja nuorten kulttuurikompetenssista huolehditaan mm. lisäämällä taide- ja kulttuuriperintökasvatusta.

Suomessa ei ole valtakunnallista kulttuurikasvatussuunnitelmaa, jossa määriteltäisiin sisältöjä ja tavoitteita kulttuuriin ja taiteeseen tutustumiseen ja omaksumiseen. Kulttuuriopetukselle ei ole myöskään olemassa minimitasoa. Kunnissa on useita erilaisia kulttuurikasvatussuunnitelmia ja kulttuuripolkuja, joista jokaisella on omia paikallista kulttuuriprofiilia ja paikalliskulttuuria ilmentäviä erityispiirteitä. Kulttuurikasvatussuunnitelma on usein kunnallisen opetussuunnitelman liite tai muuten paikallista tai koulukohtaista ope-

tusta ohjaava asiakirja, joka kuvaa mitä on tarkoitus oppia ja antaa virikkeitä siihen, miten opetusta voidaan toteuttaa.

Kulttuurikasvatussuunnitelma tai kulttuuripolku on työkalu, jonka avulla koulun ja kulttuurin välistä yhteistyötä voidaan kehittää. Suunnitelmallisuuden avulla voidaan helpottaa toiminnan aikatauluttamista ja huomioida eritasoisia oppijoita. Kulttuurilaitoksille kulttuurikasvatussuunnitelma ja kulttuuripolku ovat konkreettisia työkaluja suunniteltaessa lapsille ja nuorille kohdistettavaa toimintaa ja yhteistyötä. Kulttuurikasvatussuunnitelman avulla kulttuuritoimijat saavat tietoa siitä, minkälaista toimintaa tarjota esi- ja perusopetuksen eri luokka-asteille.

Kulttuuriopetusta toteutetaan eri oppiaineiden tai luokka-asteiden opettajien sekä oman alueen kulttuuritoimijoiden kanssa. Lapsilähtöisesti suunnitellut käynnit kulttuuri- ja taidekohteissa, elämykselliset kierrokset museoissa sekä vierailua syventävät työpajat ja muut pedagogiset prosessit täydentävät lasten ja nuorten kulttuurin tuntemusta. Kulttuuriopetus voi sisältää esityksiä, näyttelyitä, tapahtumia, konsertteja tai työpajoja, jotka tapahtuvat luokassa, koulun ulkopuolella tai verkossa. Kulttuuriopetuksessa voidaan hyödyntää valmista kulttuuritarjontaa mutta sen avulla voidaan myös edistää oppilaiden omaa kulttuurituotantoa. Kulttuuriopetuksen suunnitelmallisuus pyrkii siirtämään koko sukupolvelle tietyn kulttuurikompetenssin ja kulttuuriperinnön ymmärryksen.

Kulttuuriopetuksen toteutustapoja:

Taiteeseen tutustuminen – Käymällä museoissa, konserteissa, kirjastossa, elokuvissa sekä tanssi-, sirkus ja teatteriesityksissä lapset ja nuoret saavat käsityksen monipuolisesta kulttuuritarjonnasta.

Työskentely työpajassa – Työpajatyöskentelyä voidaan toteuttaa kulttuurilaitoksissa kulttuuri-esityksiin liittyen tai niitä voidaan pitää myös päiväkodissa/koulussa. Työpajoja voivat pitää opettajat sekä eri kulttuuritoimijat. Työpajoissa oppilasta kannustetaan itseilmaisuuksiin, kokeiluun ja omaan tulkintaan.

Oheismateriaalin/verkkomateriaalin käyttö

– Kulttuuriopetussuunnitelmaan sisältyvien verkkolinkkien avulla eri osa-alueiden teemoja voidaan työstää luokassa.

Teosten esille tuominen ja jakaminen ryhmässä

– Yhteiskunnassa taiteen arvostus osoitetaan mm. asettamalla se näytteille. Teoksia esille tuomalla lapsia ja nuoria opetetaan arvostamaan omaa sekä toisten tekemää taidetta. Kriittinen suhtautuminen omaan teokseen auttaa lasta/nuorta pohtimaan omien tekojensa jälkiä myös muilla elämänalueilla.

Kulttuuriopetusta voidaan tehdä kolmella tasolla. **Elämystasolla** oppijalle tarjotaan kulttuuritapahtumia, jotka ovat helposti toteutettavia eivätkä vaadi paljon resursseja. Oppilaan maailmankuva avartuu ja hän voi kiinnostua omien taitojensa harjoittamisesta. **Kokemustasolla** lisätään ymmärrystä itsestä ja maailmasta työstämällä jotakin kulttuurin ja taiteen osa-aluetta esimerkiksi työpajassa. Osallisuustasolla kulttuuriopetuksen tuloksena on jotakin näkyvää, oppilaitten itsensä työstämää, kuten näyttely tai esitys.

Kulttuuriopetuksen tavoitteita:

Lapsen ja nuoren kannalta:	Koulun kannalta:	Kulttuuritoimijan kannalta:
<ul style="list-style-type: none">• taiteeseen ja kulttuuriin tutustuminen• onnistumisen kokemukset• vaikeiden asioiden käsittelyn helpottuminen• tukee luovuutta, itseilmaisua, lahjakkuuden löytymistä• osallisuus kaupungin kulttuurielämään• kulttuurien välinen vuorovaikutus• mahdollisuudet yhteiseen kokemiseen ja tekemiseen• tukee ihmisenä kasvua ja lisää suvaitsevaisuutta	<ul style="list-style-type: none">• tukee, täydentää ja rikastaa kulttuuri- ja taideopetusta• syventää koulun ja kulttuurin välistä yhteistyötä• avaa kulttuurilaitoksia oppimisympäristönä• toimii työkaluna opettajille• antaa opettajille valmiuksia ja malleja tavoitteiden saavuttamiseksi• lisää kouluviihtyvyyttä ja opiskelumotivaatiota	<ul style="list-style-type: none">• vahvistaa koulujen ja kulttuurilaitosten välistä yhteistyötä• tukee taidelaitosten yleistyön tavoitteita• täydentää ja ohjaa kouluille suunnattavia palveluita• laajentaa yleisöpohjaa• lisää kulttuuritoiminnan saavutettavuutta• auttaa kehittämään tarjontaa lapsille ja nuorille

5. ROVANIEMEN KULTTUURI- JA LIIKUNTAKASVATUSSUUNNITELMA

Rovaniemen kulttuurikasvatussuunnitelmaa lähdettiin työstämään haastavassa vaiheessa; kunta-uudistusta valmistellaan, perusopetuksen perusteita uudistetaan, valtakunnallinen lastenkulttuuripoliittinen ohjelma on valmisteilla ja kuntien taloudellinen tilanne on vaikea. Rovaniemen kulttuurikasvatussuunnitelma on luotu innostajaksi kouluille ja opettajille sekä työkaluksi kulttuuritoimijoille. Samalla sen on tarkoitus kehittää toimijoiden välistä yhteistyötä sekä lisätä kiinnostusta kulttuuriin ja sen luomiin mahdollisuuksiin.

Rovaniemen kulttuurikasvatussuunnitelman työryhmän työpajoissa pohdittiin kulttuuriopetuksen tavoitteita, sisältöä sekä vierailukohteita. Työryhmä kokoontui marraskuusta 2012 alkaen kuusi kertaa. Kulttuuriopetuksen haluttiin osaltaan toteuttavan kaupungin strategiaa ja suunnitelmia sekä olevan kulttuurisesti profiloitunut Rovaniemelle. Kulttuurikasvatussuunnitelmalle asetetut tavoitteet johdonmukaisuudesta, itsetunnon ja esiintymistaitojen vahvistamisesta sekä osallisuuden lisäämisestä asettivat nekin omia haasteitaan. Nyt esitetty kulttuurikasvatussuunnitelma pyrkii johdonmukaisuuteen ja esittelee vuosiluokille mahdollisuuksia kulttuuriopetuksen toteuttamiseen. Kukin koulu voi toteuttaa ja osallistua kulttuuriopetukseen resurssiensa mukaisesti.

Kulttuurikasvatussuunnitelman lopussa on esitelty toimenpide-ehdotuksia, jotka ovat edellytyksenä kulttuuriopetuksen toteutumiselle ja kehittymiselle. Luokka-asteittain etenevä taulukkomuotoinen kulttuurikasvatussuunnitelma on tämän asiakirjan liitteenä.

5.1. Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma – kasvatuksen ja opetuksen järjestämisen lähtökohdat

Kasvatuksen ja opetuksen arvopohjana ovat ihmis-oikeudet, tasa-arvo, demokratia, luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön elinkelpoisuuden säilyttäminen ja monikulttuurisuuden hyväksyminen. Kasvatus ja opetus edistävät yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista.

Kasvatuksen ja opetuksen perustana on suomalainen kulttuuri, jossa huomioidaan paikalliset ja alueelliset erityispiirteet. Kasvatuksessa ja opetuksessa tuetaan oppilaan monikulttuurisen identiteetin rakentumista, suvaitsevaisuutta, osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa ja kansainvälistyvässä maailmassa.

Esi- ja perusopetuksen tehtävänä on edistää kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen ohjaamalla vastuulliseen toimintaan ja yhteisesti hyväksytyjen sääntöjen noudattamiseen sekä toisten ihmisten arvostamiseen. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteena on antaa mahdollisuus monipuoliseen kasvuun, oppimiseen ja terveen itsetunnon sekä omien vahvuuksien löytämiseen.

5.2. Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma – opetuksen toteuttaminen

Perusopetuksen oppimiskäsitys perustuu ajatteluun, jossa oppiminen nähdään yksilöllisenä ja yhteisöllisenä tietojen ja taitojen rakennusprosesseina, jonka kautta syntyy kulttuurinen osallisuus. Oppiminen on tilannesidonnaista, joten oppimisympäristön monipuolisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Opittaessa avautuu uusia mahdollisuuksia ymmärtää kulttuuria ja kulttuurin sisältämiä merkityksiä sekä osallistua yhteiskunnan toimintaan.

Esiopetuksessa oppimisympäristön on tuettava monipuolisesti lapsen kasvua ja oppimista. Parhaimmillaan oppimisympäristö tarjoaa lapselle mahdollisuuksia havaitsemiseen, tutkimiseen, kokeiluun, pohdintaan ja elämyksiin. Hyvä psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö mahdollistaa lapsen vuorovaikutussuhteiden kehittymistä myönteisessä, avoimessa, iloisessa ja rohkaisevassa ilmapiirissä. Salliva ja suotuinen ilmapiiri antaa lapselle mahdollisuuksia esiintymiseen ja luonnolliseen itseilmaisuun ihmettelemällä, kyselemällä ja kertomalla. Perusopetuksessa oppimisympäristön tulee tukea oppilaan kasvua ja oppimista. Sen tulee edistää oppilaan terveyttä, oppimismotivaatiota ja uteliaisuutta, aktiivisuutta ja itseohjautuvuutta, luovuutta ja vuorovaikutusta.

Esiopetuksen työskentely perustuu leikinomaiseen, lapsen kehitystasosta lähtevään toimintaan, joka edistää lapsen kielellistä kehitystä sekä valmiuksia uusien asioiden oppimiseen. Toiminnassa otetaan huomioon lapsen tarve oppia mielikuvituksen ja leikin kautta. Perusopetuksessa käytetään erilaisiin oppimistehtäviin ja -tilanteisiin soveltuvia menetelmiä ja monipuolisia työtapoja. Työtapojen valinnalla kehitetään ajattelun ja ongelmanratkaisun, työskentelyn ja vuorovaikutuksen, itse-tuntemuksen ja vastuullisuuden, osallistumisen ja vaikuttamisen sekä ilmaisu- ja kädentaitoja. Mene-

telmien ja työtapojen tulee antaa mahdollisuuksia eri ikäkausille ominaiseen luovaan toimintaan, elämyksiin ja leikkiin.

Kulttuuri- ja liikuntaopetukseen liittyvillä toiminoilla vahvistetaan yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta ja suvaitsevaisuutta ja kulttuurien välistä ymmärrystä. Lapsen ja nuoren itsetunto vahvistuu myönteisten kokemusten ja elämysten avulla ja auttaa häntä löytämään omia vahvuuksia.

5.3. Rovaniemen kaupunkistrategia

Rovaniemen kaupunkistrategian visio Arktisuudesta ammentaen – hyvää elämää edistäen nostaa arvoiksi **luovuuden, osallisuuden ja turvallisuuden**.

Strategiaa toteutetaan arvojen mukaisesti, eli rovaniemeläisinä toimimme osallisuutta, luovuutta ja turvallisuutta edistäen.

Kulttuurikasvatussuunnitelman avulla voidaan toteuttaa Rovaniemen kaupunkistrategiassa esitetyjä arvoja. Yhdessä tekemisen kautta vahvistetaan osallisuutta, jossa oman onnistumisen ohella on vastuussa myös koko ryhmän onnistumisesta. Tämä edellyttää vuorovaikutustaitoja, hyvää yhteishenkeä ja erilaisuuden hyväksymistä. Osallisuutta voidaan kehittää yhteisten kokemusten ja elämysten avulla. Kulttuurin ja taidelähtöisten menetelmien avulla voidaan lisätä luovuutta ja ne kehittävät itsetuntoa ja mielikuvitusta. Hyvä itsetunto ja mm. draaman keinot auttavat kasvamaan ihmisenä ja kohtaamaan erilaisia haasteita. Ympäristötietoinen ja vastuullinen suhtautuminen elämään edellyttää omien juurien ja historian tuntemista. Kulttuurikasvatussuun-

nitelman avulla oma kotiseutu ja sen kulttuuri tulee tutummaksi ja sitä oppii arvostamaan erityisenä paikkana maailmassa. Erityistä paikkaa haluaa suojella ja kehittää, joka lisää turvallisuuden tunnetta.

5.4. Rovaniemen kaupungin liikuntapoliittinen ohjelma 2015–2020

Rovaniemen kaupungin liikuntapoliittisen ohjelman 2015–2020 keskeisiä periaatteita ovat asukaslähtöisyys, turvallisuus, tasa-arvoisuus ja vastuullisuus. Lisäksi edistetään osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja luovuutta. (Rovaniemen kaupungin liikuntapoliittinen ohjelma 2015–2020, 5) Ohjelmassa tuodaan esille lasten ja nuorten näkökulmasta hallitusohjelman kärkihanke, jossa uudistetaan oppimisympäristöjä varmistamalla jokaiselle lapselle tunti liikuntaa lisää jokaisena koulupäivänä.

Rovaniemen liikuntapolitiikan toteutuksen suuntaviivana on lisätä rovaniemeläisten liikunta-aktiivisuutta sekä kannustaa varsinkin liikkumattomia ja terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuvia henkilöitä liikunnan pariin. Tavoitteena on luoda monipuolisia mahdollisuuksia liikunnan harrastamiseen eri ikävaiheissa.

Liikuntakasvatussuunnitelman tarkoituksena on lisätä koulupäivän aikana oppilaiden fyysistä aktiivisuutta oppi- ja välituntien aikana. Koulun liikunnallista toimintakulttuuria kehitetään koulun omien toimien lisäksi yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

5.5. Rovaniemen kaupungin lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma

Osallisuuden kehittäminen on yksi valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopoliittikan kehittämisohjelman 2012–2015 kärkitavoitteita. Toisena kärkitavoitteena kehittämisohjelmassa on yhdenvertaisuuden lisääminen, joka sisältyy vahvana Rovaniemen ohjelmaan. Kotipaikka ei saa olla syy syrjäytymiselle vaikka Rovaniemellä on haasteita taata yhtäläisiä palveluita kaikille lapsille ja nuorille. Kolmas kärkitavoite on arjen rakentamisen seuraaminen ja valvonta.

Kehittämisohjelman lähtökohtana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus ja kansallinen lainsäädäntö. Suomen perustuslaissa säädetään, että kaikille lapsille taataan tasa-arvoinen pääsy palveluihin ja palvelujen saatavuus asuinkunnasta riippumatta. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta kaupungin arvoista **luovuus** huomioidaan toiminta- ja oppimisympäristöjen rakentamisessa. Lapsilla ja nuorilla on oikeus omaan elämään osana laajempaa yhteisöä, joka edistää kasvua vastuullisuuteen. Rovaniemen lapsi- ja nuorisopoliittisessa kehittämisohjelmassa painotetaan myös ekologisuuden huomioonottamista turvallisen elinympäristön rakentamisessa sekä fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden edistämistä. Lapsi- ja nuorisopoliittisessa ohjelmassa edistetään yhtäläisiä hyvän elämän mahdollisuuksia lapsille ja nuorille, tasa-arvoisuutta edistäen. Yhteisöllisyyttä toteutetaan rakentamalla kumppanuuksia ja verkostoitumalla.

Erilaisten yhteisten kulttuuri- ja taideprojektien avulla kehitetään lasten ja nuorten osallisuutta. Kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteena on tasa-arvoisen kulttuuriopetuksen turvaaminen.

5.6. Asukkaiden osallisuuden ja vaikuttamisen kehittämisohjelma

Rovaniemen osallisuuden ja vaikuttamisen kehittämisohjelman tavoitteena on kaiken ikäisten asukkaiden **osallisuuden ja vaikuttamisen edistäminen** elinympäristöjä ja palveluja koskevassa suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä asukkaiden omaehtoisen yhteisöllisen toiminnan vahvistaminen. Ohjelmakokonaisuuden tavoitteena on kehittää käyttäjälähtöisiä palveluja, vahvistaa asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä kehittää viihtyisiä ja arjessa turvallisia asuinalueita.

Kulttuuri- ja liikuntakasvatuksen avulla vahvistetaan lasten ja nuorten osallisuutta sekä omaehtoista toimintaa. Toteutuksessa oppilaat otetaan mukaan tapahtumien ja toimintojen suunnitteluun. Oppilaiden osallisuutta tulee edistää ikään ja vuosiluokkaan katsomatta.

5.7. Rovaniemen muotoiluohjelma 2013–2020

Rovaniemen muotoiluohjelma tehtiin samanaikaisesti kansallisen Muotoile Suomi-ohjelman kanssa vuosina 2012–2013. Rovaniemen muotoiluohjelmassa on huomioitu kansallisen muotoiluohjelman strategiset tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset.

Rovaniemen muotoiluohjelman toimenpide-ehdotuksina ovat mm. kuntalaisten muotoiluymmärryksen ja -osaamisen lisääminen, muotoilun ja erityisesti palvelumuotoilun käytön lisääminen kaupungin ja sen palveluiden suunnittelemisessa, kuntalaisten osallistuminen palveluidensa suunnitteluun sekä alueen kehittäminen kansainväliseksi arktisen muotoilun keskuksiksi.

Rovaniemen kulttuurikasvatussuunnitelmassa muotoilu on omana osa-alueena kädentaitojen kanssa. Muotoilukasvatuksen tavoitteena on muotoiluymmärryksen ja -osaamisen lisääminen esiopetuksesta lähtien. Muotoilukasvatuksen avulla lisätään muotoilulukutaitoa, kasvatetaan luovuuteen ja yhteisölliseen tekemiseen.

5.8. Lappi-brändi

Lappi-brändiä on ollut jollakin tavalla valmistelussa 2500 lappilaista vuosina 2011 – 2012. Lappi-brändin tavoitemielikuvaa on haluttu kirkastaa ja täsmentää, jotta alue profiloituu Barentsin alueen merkittävänä elinkeino- ja kulttuurikeskuksena. Lappi-brändin perustaksi on määritelty viisi vetovoimatekijää: *Luonnossa ja luonnosta, Outoa taikaa, Tehemä pois, Aito hulluus ja Avoin ja arktinen.*

Lappi-brändin viittä vetovoimatekijää voidaan hyödyntää myös kulttuuriopetuksessa.

5.9. Rovaniemi-brändi

Rovaniemi tunnetaan joulupukista, arktisesta puhtaasta luonnosta, napapiiristä, revontulista ja yötömästä yöstä. Kaupunkimme on elävä ja kasvava perinteitä vaaliva kaupunki suurten jokien yhtymäkohdassa. Ympäröivä puhdas luonto ja erämaa yhdistyvät korkeaan teknologiaan. Olemme yhtä aikaa lähellä ja kaukana. Kaupungissa yhdistyy joulun ja Lapin lämminhenkinen mystiikka sekä taianomaisuus moderniin kaupunkielämään. Rovaniemi-brändi rakennetaan yhdessä. Eri toimijoilla (esim. yritykset, asukkaat, kaupungin virkamiehet, urheiluseurat, teatterit ja korkeakoulut) pitää olla yhteinen näkemys, millainen mielikuva kaupungista halutaan välittää. (Tie Rovaniemen uuteen imagoon. Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus, Matkailun ja elämystuotannon klusteriohjelma)

5.10. Rovaniemen luontokasvatussuunnitelma

Rovaniemelle on valmistunut vuoden 2013 aikana luontokasvatussuunnitelma, jonka tavoitteena on lisätä luonto- ja kotiseututietoutta. Luontokasvatuksen painopisteitä ovat Lapin luonnon ja kotiseudun tuntemuksen lisääminen, ympäristötietoisuuden ja -vastuullisuuden lisääminen, yhteistyön kehittäminen sekä luonto ja yhteiskunta. Tavoitteiden saavuttamiseksi koulujen ja päiväkotien ammattikasvattajia kannustetaan luontoretkien järjestämiseen, kierrätyksen opetukseen ja luonnontuotteiden ja luonnonvarojen kestävän hyödyntämisen edistämiseen.

Luontokasvatuksen tavoitteena on kestävän kehityksen, ympäristö- ja luontokasvatuksen aseman vakiinnuttaminen sekä lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen saaminen osaksi Rovaniemen kaupunkistrategiaa. Luontokasvatussuunnitelma tuo esille luonnon kulttuurista ja sosiaalista merkitystä voimavarana sekä henkisen energian ja latautumisen lähteenä.

Kulttuurikasvatussuunnitelman avulla lisätään kotiseututietoutta, vastuullisuutta luonnosta ja ympäristöstä, kestävää kulutusta sekä oman kotiseudun arvostusta. Rovaniemen kulttuurikasvatus- ja luontokasvatussuunnitelma tukevat toisiaan.

Luontokasvatussuunnitelma liittyy kiinteästi koulujen toiminnan liikunnallistamiseen. Rovaniemellä sijaitsevat luontopolut, ulkoilualueet ja koulujen lähimetsät luovat hienot mahdollisuudet liikunnan ja luonnontiedon yhdistämiseen monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa.

6. ROVANIEMEN KULTTUURIKASVATUS- SUUNNITELMAN TOIMINTAMALLI

Rovaniemen kulttuuriopetuksen lähtökohtana on suomalainen ja paikallinen kulttuuri ja kulttuuriperintö. Kulttuuriopetuksen avulla oppilaalle muodostuu vahva ja arvostava suhde omaan kotiseutuun. Kulttuuriopetukseen kuuluu oleellisesti omien taitojen kehittäminen, itsetunnon vahvistuminen, vastuullisuus ja vuorovaikutustaidot. Pääsääntöisesti jokaiseen kulttuurilaitosvierailuun sisältyy toiminnallinen työpaja, jonka suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa kulttuurilaitos, joko yksin tai yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Kulttuurikasvatussuunnitelmaan kuuluu kulttuuriin tutustumista, työpajatyöskentelyä, osa-alueisiin liittyvää verkko-opetusmateriaalia ja oppilaiden oman kulttuurituotannon esittelyä aiempaa laajemmin. Oppilaiden omaa kulttuurituotantoa voidaan viedä esimerkiksi vanhainkoteihin, palvelutaloihin ja päiväkoteihin.

Kulttuuriseen yleissivistykseen Rovaniemellä kuuluu kulttuurin ja taiteen eri osa-alueet ja paikalliset kulttuurikohteet sekä oman kotiseudun kulttuuriperintöön tutustuminen ja sen arvion ymmärtäminen. Kulttuuriopetuksen avulla rovaniemeläiset lapset ja nuoret saavat käsityksen oman kotipaikan omaleimaisuudesta, elinolosuhteista ja kulttuurisista piirteistä. Kulttuuriseen yleissivistykseen kuuluu nykyisyyden ymmärtäminen menneisyyden tuntemisen avulla.

Kulttuurikasvatussuunnitelmassa on esitetty kulttuuriopetuksen sisältöjä eri vuosiluokilla sekä esimerkkejä siitä, miten opetusta voidaan toteuttaa. Kulttuurilaitokset ja muut alueen toimijat voivat helpommin suunnitella toimintaansa kullekin luokkasteelle soveltuvaksi. Koulujen toivotaan toteuttavan kulttuuriopetusta itsenäisesti ja luovasti. Pääasiallisena tavoitteena on yhdessä tekeminen ja kokeminen, luovuuden ja itsetunnon kehittäminen sekä vastuulliseksi kansalaiseksi kasvaminen.

6.1. Kulttuuriopetukseen sisältyvät kulttuurin osa-alueet ja paikalliset yhteistyötahot

Rovaniemen kulttuurikasvatussuunnitelmassa kulttuuriin ja taiteeseen tutustuminen on jaettu yhdeksään eri osa-alueeseen. Luokka-asteittain etenevään suunnitelmaan kuuluu vierailuja Rovaniemen kulttuurikohteisiin, ohjattua työpajatoimintaa sekä vierailukohteissa että päiväkodissa/koulussa. Kulttuuriopetuksen pääpaino on oppilaiden omassa tekemisessä ja tekemisen jakamisessa. Kouluissa voidaan toteuttaa erilaisia kulttuuriviikkoja ja koulujen kulttuurituotannolla voidaan ilahduttaa esimerkiksi lähialueen palvelutalon asukkaita. Kulttuuriopetukseen sisältyvät osa-alueet ja eri taiteenlajit vahvistavat kansallisen kulttuurin ja kulttuuriperinnön sisäistämistä. Vaikka kulttuuriperintö on listassa erikseen, se sisältyy vahvasti myös kaikkiin muihin osa-alueisiin.

6.1.1. Arkkitehtuuri ja rakennettu ympäristö

Esiopetus

Rakennettu lähiympäristö, rakentelu

Luokka-aste 1-2

Ympäristöprojekti

Luokka-aste 3-4

Kulttuuriympäristö

Luokka-aste 5-6

Arktisuus ja sen merkitys/Lumirakentaminen

Luokka-aste 7-8

Jälleenrakennus

Luokka-aste 9

Kaupunkisuunnittelu

Arkkitehtuuriin ja rakennettuun ympäristöön tutustutaan jo esiopetuksessa. Luokka-asteittain etenevässä kulttuurikasvatussuunnitelmassa oppilaan kokemukset arkkitehtuurista ja rakennetusta ympäristöstä lisääntyvät alkaen päiväkodista ja sen ympäristöstä päättyen kaupunkisuunnitteluun. Arkkitehtuuriin ja rakennettuun ympäristöön liittyy vahvasti myös kulttuuriperintö. Kulttuurikasvatussuunnitelman vierailukohteet ovat myös arkkitehtonisesti merkittäviä kohteita.

Osa-alueen mahdollisia vierailukohteita/yhteistyötahoja:

- Aaltokeskus
- Alaruokasen talo
- Arktinen Keskus
- Johannes Laurin Käsityötalo
- Kulttuuritalo Korundi
- Lapin maakuntamuseo
- Lapin metsämuseo
- Marttiinin Wanha Puukkotehdas
- Muistojen reitti
- Rovaniemen julkiset taideteokset
- Rovaniemen kotiseutumuseo
- Rovaniemen arkkitehtuurikohteita
- Tiedekeskus Pilke

6.1.2. Elokuva, media, valokuva ja uudet kulttuurin alat

Esiopetus

Mediatyöpaja

Luokka-aste 1-2

Animaatiotyöpaja

Luokka-aste 3-4

Valokuvauksen työpaja/Mediatyöpaja

Luokka-aste 5-6

Elokuvatyöpaja

Luokka-aste 7-8

Musiikkivideotyöpaja

Luokka-aste 9

Mediatyöpaja

Elokuva- ja mediakasvatus on tärkeä osa kulttuuriopetusta, koska lapset ja nuoret luovat identiteettiään median kautta. Media käsittää erilaiset viestinnän keinot: Internet, televisio, radio, pelit ja lehdet.

Osa-alueen mahdollisia

vierailukohteita/yhteistyötahoja:

- Arktista Vimmaa elokuva- ja mediafestivaali
- Lapin Kansa
- Lapin Radio
- Mahdollisuuksien tori
- Rovaniemen kirjasto
- Rovaniemen Wanhat Markkinat
- Uusi Rovaniemi
- Vitus-festivaali
- Pohjoinen Mediakulttuuriyhdistys Magneetti

6.1.3. Kulttuuriperintö

Esiopetus

Leikki- ja lauluperinteet, isovanhemmat

Luokka-aste 1-2

Luonto, sukupolvet

Luokka-aste 3-4

Kulttuuriperintökohteet/perinteiset työtavat

Luokka-aste 5-6

Saamelaisuus, lappilaisuus, vähemmistöryhmät

Luokka-aste 7-8

Sota-aika/Jälleenrakennus

Luokka-aste 9

Luontoretket, luonnonperintökohteet

Kulttuuriperintöä on kaikkialla ympärillämme: esi-neissä, ympäristöissä, rakennuksissa ja puhutussa perinteessä. Vanhojen perinteiden tunteminen kehittää omaa kulttuuri-identiteettiä. Kansallisia ja alueellisia perinteitä voidaan siirtää sukupolvelta toiselle. Vanhempien sukupolvien läsnäolo lasten ja nuorten elämässä on merkityksellistä, jotta molemminpuolista kulttuurin siirtymistä voi tapahtua.

Osa-alueen mahdollisia

vierailukohteita/yhteistyötahoja:

- Alaruokasen talo
- Arktinen Keskus
- Johannes Laurin Käsityöatalo
- Kirjaston Lappi-osasto
- Kulttuuritalo Korundi
- Lapin maakuntamuseo
- Lapin Martat
- Lapin metsämuseo
- Taiteen edistämiskeskus – saamelaiskulttuuri
- Lauri Tuotteet Oy
- Luontokohteet - Rovaniemi
- Lähteentien Pirtti
- Marttiin Wanha
- Puukkotehdas
- Muistojen reitti
- Muistojen Rovaniemi
- Rovaniemen julkiset taideteokset
- Rovaniemen kotiseutumuseo
- Rovaniemen luontokasvatussuunnitelma
- Rovaniemen Wanhat Markkinat
- Taito Lappi

Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura on koonnut kulttuurin vuosikellon edistämään kulttuuriperintökasvatusta päiväkodeissa ja kouluissa. **Kulttuurin vuosikello** – sivusto auttaa hahmottamaan vuoden tapahtumia ja juhlapäiviä. Sivustolta löytyy vinkkejä siitä, miten kutakin tapahtumaa voidaan huomioida koulussa tai päiväkodissa.

Vuosittain järjestettäviä kulttuuritapahtumia Rovaniemellä	
Helmikuu	Rovaniemi Design Week
Toukokuu	Sirkusviikko Satusivellin – varhaisiän taidekasvatuksen kevätnäyttelyt Kuvataidekoulun oppilaiden kevätnäyttelyt Koulumusiikkipäivä Päiväkoti Asemapäällikön musikaali
Kesäkuu	FOLK-tapahtuma Konttisen Kesäteatteri
Heinäkuu	Konttisen Kesäteatteri Marjetanjuhla Rovaniemen kotiseutumuseolla Auttikönkään muinaismarkkinat
Elokuu	Elonkorjuumarkkinat Rovaniemen Wanhat Markkinat
Syyskuu	Rovaniemi-viikko
Lokakuu	Rollottaa-tanssitapahtuma
Marraskuu	Arktista Vimmaa elokuva- ja mediafestivaali Vitus-festivaali
Joulukuu	Arktiset Markkinat

6.1.4. Kädentaidot ja muotoilu

Esiopetus

Arkielämän kädentaidot/Muotoihin tutustuminen

Luokka-aste 1-2

Luonnonmateriaalit/nukketeatterityöpaja

Luokka-aste 3-4

Perinnekäsityöpajat/Suomalaisen muotoilun historia

Luokka-aste 5-6

Käsityöpaja Duodji/Arktinen muotoilu

Luokka-aste 7-8

Kierrätys/Puhdetyöt

Luokka-aste 9

Palvelumuotoilu (kulttuuritapahtuma)

Kädentaidoissa painotetaan monipuolisia arkielämän kädentaitoja sekä luovuutta. Käsityöllä tarkoitetaan käsin tehtävien tuotteiden suunnittelua ja valmistamista. Kasvatussuunnitelman tavoitteissa korostetaan luovaa ongelmanratkaisua, tuotesuunnittelua ja tarkoituksenmukaisten materiaalien valintaa. Käsityön tekemisen merkitys on muuttunut ja käsin tekemisen motiivit ovat muualla kuin hyötytuotteiden valmistamisessa. Käsityön merkitys liittyy nykyään tekemiseen iloon, omaan luovuuteen ja esineympäristöön vaikuttamiseen.

Muotoilukasvatuksessa pohditaan esineen ja ihmisen välisiä suhteita ja opitaan muotoilun perustaitoja. Muotoilukasvatuksen tavoitteena on ohjata kriittiseen, tiedostavaan ja ekologiseen kuluttamiseen sekä ympäristön havaitsemiseen ja kauneudesta nauttimiseen. Opetuksellisenä lähtökohtana on ihmisen suhde esineympäristöönsä ja lapsen oma elämämaailma. Muotoilukasvatuksella ohjataan tiedostavaan kuluttamiseen ja siihen, että

oppilas uskaltaa arvostaa juuri itselleen tärkeitä tavaroita ilman kavereiden ja median luomia arvostuksia. Esinelukutaito liittyy myös kulttuurihistorian ymmärtämiseen – tuntemalla ja tunnistamalla esineiden historiaa ja tyyliä voimme ymmärtää paremmin omaa ja toisten elämää sekä kulttuuria. Muotoilukasvatuksella lisätään muotoilunlukutaitoa, kasvatetaan luovuuteen ja yhteisölliseen tekemiseen.

Osa-alueen mahdollisia vierailukohteita/yhteistyötahoja:

- Designkävely
- Käsityötaalo Lauri
- Lapin yliopisto – Taiteiden tiedekunta
- Lauri Tuotteet Oy
- Lapin maakuntamuseo
- Lapin Martat
- Lapin Metsämuseo
- Lappset Oy
- Mainoa Design Shop
- Marttiini Oy
- Rovaniemen luovat alat
- Rovaniemen taidemuseo - työpajat
- Rovaniemi Design Week
- Rovaniemen kotiseutumuseo
- Rovaniemen Saamelaisyhdistys Mii ry
- Taito Lappi ry
- Tavarataivas Ajantasku
- Kierrätyskeskus
- SPR:n Kontti

6.1.5. Monikulttuurisuus ja maailman kulttuurit

Esiopetus

Monikulttuuriset leikki- ja musiikkityöpajat/sirkustyöpaja

Luokka-aste 1-2

Monikulttuurinen nukketheaterityöpaja/Sadut ja tarinat/Musiikki ja leikit

Luokka-aste 3-4

Muiden kulttuurien kulttuuriperintöön tutustuminen

Luokka-aste 5-6

Saamelainen ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuri

Luokka-aste 7-8

Monikulttuurinen tanssityöpaja/draamatyöpaja

Luokka-aste 9

Monikulttuurinen sirkustyöpaja (kulttuuritapahtuma)

Monikulttuurisen työn tavoitteena on tutustuttaa kantasuomalaisia eri kulttuureihin ja samalla auttaa maahan muuttaneita ja heidän jälkeläisiään ylläpitämään omaa kulttuuriaan ja kieltään. Kulttuurien välisissä työpajoissa ryhmää voi ohjata uussuomalainen kantasuomalaisen rinnalla.

Osa-alueen mahdollisia

vierailukohteita/yhteistyötahoja:

- Moninet
- Monitaideyhdistys Piste
- Rovaniemen maailmanmusiikin ystävät ry
- Arktista Vimmaa elokuva- ja mediafestivaali
- Mahdollisuuksien tori
- Lapin maakuntamuseo
- Rovaniemen Saamelaisyhdistys Mii ry
- Taiteen edistämiskeskus /saamelaiskulttuurin läänintaiteilija
- Sirkusfestivaali
- Vitus-festivaali
- Koulumusiikkipäivä

6.1.6. Musiikki

Esiopetus

Lastenmusiikki/musiikkileikit

Luokka-aste 1-2

Improvisointi/musiikki animaatioelokuvissa

Luokka-aste 3-4

Kansanmusiikki

Luokka-aste 5-6

Saamelainen/vähemmistöryhmien musiikki/elokuvamusiiikki

Luokka-aste 7-8

Elektroninen musiikki + musikaalit, musiikkivideo-työpaja

Luokka-aste 9

Musiikin eri ilmaisumahdollisuudet, kantaaottava musiikki (kultt.tapahtuma)

Musiikki on läpileikkaus ihmiselämästä ja kulttuurista, politiikasta ja kaikesta ihmisen toiminnasta. Musiikkia voidaan integroida luovasti eri oppiaineisiin. Musiikilla on vaikutusta tarkkaavaisuustaitojen kehittymiseen sekä valikoivan tarkkaavaisuuden että tarkkaavaisuuden ylläpidon osalta. Musiikki tarjoaa kentän, jonka sisällä monenlaisten tunteiden ilmaiseminen on mahdollista ja hyväksyttävää.

Osa-alueen mahdollisia

vierailukohteita/yhteistyötahoja:

- Kansantanssi ja musiikkiryhmä Siepakat
- Lapin Kamariorkesteri
- Lapin Musiikkiopisto
- Lapin Sotilassoittokunta
- Taiteen edistämiskeskus/ lastenkulttuurin läänintaiteilija
- Taiteen edistämiskeskus/saamelaiskulttuurin läänintaiteilija
- Populappi
- Putaan Pelimannit

- Rovaniemen maailmanmusiikin ystävät ry
- Rovaniemen Saamelaisyhdistys Mii ry

6.1.7. Sanataide ja kirjallisuus

Esiopetus

Mediatyöpaja

Luokka-aste 1-2

Nukketheaterityöpaja – Omien tarinoiden tuottaminen

Luokka-aste 3-4

Runosanataidepajat/kansalliskirjallisuus

Luokka-aste 5-6

Sanataidepaja/lappilainen kirjallisuus/jännityskirjallisuus

Luokka-aste 7-8

Draamatyöpaja/kotimainen kirjallisuus

Luokka-aste 9

Tietohallintataitojen syventäminen, kriittisyys

Tarinat ja sanat ovat ihmisen luonnollinen tapa hahmottaa maailmaa. Sanataide on sanojen ja tarinoiden taidetta. Se on luovaa kirjoittamista, sanoilla improvisointia, kielellistä leikkittelyä ja kaikenlaista tarinointia. Sanataidetta on kaunokirjallisuudessa, elokuvien, teatteriesitysten ja tietokonepelien käsikirjoituksissa ja laulujen sanoissa. Tarinoiden tuottaminen on sanataideopetuksen erikoisalaa.

Osa-alueen mahdollisia

vierailukohteita/yhteistyötahoja:

- Lapin Kirjallisuusseura
- Taiteen edistämiskeskus/saamelaiskulttuurin läänintaiteilija
- Lähikirjastot/kirjastoauto
- Rovaniemen kirjasto
- Rovaniemen Saamelaisyhdistys Mii ry

6.1.8. Teatteri ja draama – tanssi ja sirkus

Esiopetus

Sirkustyöpaja

Luokka-aste 1-2

Nukketeatterityöpaja/tanssityöpaja

Luokka-aste 3-4

Kansantanssi

Luokka-aste 5-6

Teatteriesitys + teatterityöpaja

Luokka-aste 7-8

Draamatyöpaja/Luova tanssi-työpaja

Luokka-aste 9

Sirkustyöpaja

Teatteriopetuksessa opitaan tekemään teatteria ja tähdätään usein esitykseen. Draamakasvatuksella pyritään kehittämään itseluottamusta, ilmaisuvaihtoehtoja sekä ryhmädynamiikkaa. Draaman avulla kehitetään oppilaiden välistä suvaitsevaisuutta ja yhteenkuuluvuutta. sosiaalisia taitoja sekä empatiakykyä. Draama- ja teatterityöskentely kehittää lasten ja nuorten keskittymiskykyä, itseluottamusta sekä itsetuntemusta. Yhdessä tekeminen lisää oppilaiden sosiaalisuutta ja ymmärrystä toisia kohtaan, toisten hyväksymistä ja empatiakykyä. Draama sopii myös monikulttuuriseen opetukseen, koska se on kokonaisilmaisullista toimintaa.

Tanssilla on moniulotteisia mahdollisuuksia tukea oppilaita minuuden rakentumisessa ja toisten ihmisten kohtaamisessa. Tanssiin kuuluu oma-kohtainen liikkeen tuottaminen ja oman kehon hallinta. Tanssilla on yhteyttä luovan ja kriittisen ajattelun kehittymiseen. Tanssi koskettaa tuntoaistia, tasapainoa ja tunteita. Tanssissa ei ole olemassa oikeaa tulkintaa, vaan kaikkien tulkinnat ovat yhtälailla tosia.

Suomalainen ja lappilainen sirkus on viime vuosina herättänyt kiinnostusta maailmalla. Sirkuksen menetelmiä on käytetty vuorovaikutustaitojen kehittämisessä ja hyvinkin vaikeiden asioiden käsittelyssä.

Osa-alueen mahdollisia

vierailukohteita/yhteistyötahoja:

- Agit- Cirk
- Lapin alueteatteri – Rovaniemen teatteri
- Lapin nukketeatteriyhdistys
- Lapin tanssiopisto
- Lapin ylioppilasteatteri
- LETKE – Lapin esittävien taiteiden keskus
- Monitaideyhdistys Piste
- Siepakat
- Sirkus Taika-Aika
- Rimpparemmi
- Young Art –teatterikoulu

6.1.9. Visuaaliset taiteet ja sarjakuva

Esiopetus

Oma taidenäyttely

Luokka-aste 1-2

Työpajat – Nukketeatteri/animaatio/kirjan kuvitus

Luokka-aste 3-4

Kultakausi

Luokka-aste 5-6

Arktisuus/lappilaisuus taiteessa/teatterityöpaja

Luokka-aste 7-8

Sarjakuvatyöpaja/Graffitityöpaja/tietotekniikka taiteessa

Luokka-aste 9

Tietotekniikka taiteessa/graafinen suunnittelu/galleriavierailut

Oppilastöiden näyttelyt omassa koulussa voivat toimia luontevana oppimisympäristönä ja elämysten lähteenä. Oman työn asettaminen toisten katseelle ja kommentoinnille alttiiksi on hyödyllinen taito, samoin kuin toisten töiden näkeminen, tulkitseminen ja arvostelukin. Taide voi olla vuorovaikutusta myös koulun sisällä.

Osa-alueen mahdollisia

vierailukohteita/yhteistyötahoja:

- Lapin lastenkulttuuriverkosto
- Lapin taiteilijaseura
- Monitaideyhdistys Piste
- Rovaniemen taidemuseo

6.2 Kulttuurikasvatussuunnitelmaan kuuluvat vierailukohteet Rovaniemellä

Rovaniemen kulttuurikasvatussuunnitelman työryhmä on määritellyt vierailukohteet, jotka kuuluvat kulttuuriseen yleissivistykseen Rovaniemellä ja siten myös Rovaniemen kulttuurikasvatussuunnitelmaan. Vierailuihin sisältyy monipuolisesti sekä kotiseutuun liittyvää aineistoa että kulttuurin ja taiteen eri osa-alueita. Vierailukohteet voivat suunnitella työpajojensa sisältöjä kulttuurikasvatussuunnitelman sisältöjen mukaisesti. Vierailukohteet on sisällytetty suunnitelmaan ja kussakin kohteessa vierailaan esi- ja perusopetuksen aikana vähintään kerran.

- Aaltokeskus
- Arktikum - Lapin maakuntamuseo ja Arktinen Tiedekeskus
- Julkiset taideteokset
- Kulttuuritalo Korundi
- Lapin metsämuseo
- Muistojen reitti
- Rovaniemen kotiseutumuseo
- Rovaniemen teatteri
- Tiedekeskus Pilke

7. ROVANIEMEN LIKUNTAKASVATUSSUUNNITELMAN TOIMINTAMALLI

Liikuntakasvatussuunnitelman lähtökohtana on liikunnallinen koulupäivä, joka koostuu kahdeksasta eri osa-alueesta. Toimintamalli perustuu vuosiluokastetusta liikuntatarjottimesta (esiopetus, 1.-2.lk, 3.-6.lk ja 7.-9.), jonka pohjalta koulut ja luokat valitsevat liikuntatapahtumat, -kampanjat, -tempaukset ja kuukausihaasteet toteutettavaksi lukuvuoden aikana. Näiden lisäksi suunnitelmassa on tuotu esille koulupäivän liikunnallistaminen oppituntien, välitunti liikunnan, koulumatkojen ja kerhojen näkökulmasta. Lisäksi on mahdollista tehdä yhteistyötä koulupäivän aikana urheiluseurojen, oppilaitosten, yhdistysten ja kulttuuritoimijoiden kanssa.

Rovaniemen kaupungin liikuntakasvatussuunnitelman tarkoituksena on

- liikunnallistaa koulupäiviä oppi- ja välitunneilla
- osallistaa oppilaita liikunnallisiin tapahtumiin, tempauksiin ja kampanjoihin
- kannustaa ja motivoida terveelliseen liikunnalliseen elämäntapaan
- innostaa henkilökuntaa liikuntakasvatuksen monipuoliseen kehittämiseen
- mahdollistaa lajikokeiluja
- innostaa oppilaita vapaa-ajan liikuntaharrastuksen pariin
- tutustua eri liikuntapaikkoihin
- etsiä ja kehittää yhteistyömalleja eri toimijoiden kanssa
- tehdä yhteistyötä seurojen, oppilaitosten ja muiden toimijoiden kanssa

Liikuntakasvatuksen tavoitteita:

Lapsen ja nuoren kannalta:	Koulun kannalta:	Yhteistyökumppanin kannalta:
<ul style="list-style-type: none"> • liikuntaan, liikuntapaikkoihin, tapahtumiin ja liikuntatempauksiin tutustuminen • onnistumisen kokemukset • tuoda iloa ja virkistystä koulupäivään • ymmärtää arkiliikunnan merkitys (koulumatkaliikunta) • löytää itselle liikunnallinen harrastus 	<ul style="list-style-type: none"> • tukee, täydentää ja rikastaa liikunnanopetusta • lisää kouluviihtyvyyttä ja opiskelumotivaatiota • syventää koulun, seurojen, oppilaitosten ja kolmannen sektorin yhteistyötä • toimii työkaluna opettajille • antaa opettajille valmiuksia ja malleja tavoitteiden saavuttamiseksi 	<ul style="list-style-type: none"> • vahvistaa koulujen, seurojen, oppilaitosten ja kolmannen sektorin yhteistyötä • mahdollistaa uusien harrastajien rekrytoinnin seuratoiminnan pariin • täydentää ja ohjaa kouluille suunnattavia palveluita • lisää harrastustoiminnan saavutettavuutta • auttaa kehittämään tarjontaa lapsille ja nuorille

7.1. Opetussuunnitelma aktiivisen koulupäivän lähtökohtana

Perusopetuksen opetussuunnitelma (OPS 2016) korostaa koulun roolia aktiivisen toimintakulttuurin vakiinnuttajana. Koko koulun henkilökunnan yhteinen tehtävä on aktivoida oppilaita koulupäivän aikana monipuolisesti eri tavoin. Koulujen liikuntamyönteisen toimintakulttuurin toivotaan vaikuttavan positiivisesti myös lasten ja nuorten vapaa-aikaan. Tutkimusten mukaan säännöllinen liikunnan harrastaminen ei riitä kompensoimaan kokopäiväistä istumista koulussa.

Koululaisille on tarjottava mahdollisuus päivittäiseen fyysiseen aktiivisuuteen koulupäivän aikana. Koululaisia tulee innostaa liikuntaan erilaisilla tapahtumilla, kampanjoilla ja tempauksilla.

Kaikilla kouluasteilla uudet opetussuunnitelman perusteet korostavat oppimisen iloa ja oppilaiden omaa aktiivista roolia. Tärkeitä ovat vuorovaikutustaidot ja yhdessä tekeminen sekä kasvaminen kestävään elämäntapaan. Tulevaisuuden haasteisiin pyritään vastaamaan laaja-alaista osaamista vahvistamalla.

Laaja-alaisia osaamisalueita ovat:

- Ajattelu ja oppimaan oppiminen L1
- Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2
- Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3
- Monilukutaito L4
- Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5
- Työelämätaidot ja yrittäjyys L6
- Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen L7

7.2. Liikuntasuositus

Päivittäinen liikunta on kouluikäisille terveen kasvun ja kehityksen sekä hyvinvoinnin edellytys. Koululainen tarvitsee fyysistä aktiivisuutta viikon jokaisena päivänä.

Lapsuusiässä fyysisen aktiivisuuden vähimmäismäärä on kaksi tuntia päivässä. Suositeltavaa on kuitenkin liikkua useita tunteja päivässä. Lapset oppivat tekemällä ja kokeilemalla ja tarvitsevat siksi paljon aikaa ja tilaisuuksia oppiakseen liikkumaan ja oppiakseen liikunnan avulla.

Kouluikäisen päivittäinen fyysinen aktiivisuus voi koostua koulumatkojen liikunnasta, koululiikunnasta, välituntiliikunnasta, ohjatusta liikunnasta (kerhot ja seuratoiminta) sekä liikunnasta vapaa-ajalla kavereiden ja perheen kanssa.

Koulujen tulee panostaa liikunnan aktivoimiseen kouluissa ja pyrkiä luomaan liikunnalliselle toiminnalle pysyvät puitteet ja rutiinit koulun arjessa.

7.3. Päivittäinen liikkuminen esiopetuksessa

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 tulevat voimaan 1.8.2016. Rovaniemen esiopetussuunnitelma pohjautuu valtakunnallisiin perusteisiin ja toimii päiväkotien omien suunnitelmien pohjana. Esiopetuksen tavoitteena on innostaa lapsia liikkumaan monipuolisesti ja kokemaan liikunnan iloa. Ohjatun liikkumisen lisäksi huolehditaan siitä, että lapsilla on mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikkumiseen sekä sisällä että ulkona. Yhteistyössä huoltajien kanssa lapsia rohkaistaan liikkumaan myös vapaa-ajalla erilaisissa tiloissa ja ulkona erilaisissa olosuhteissa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 27-28)

Varhaiskasvatus- ja esiopetusympäristö on paras vaihe juurruttaa lapsille innostus ja asennoituminen liikuntaan. Virikkeellisen liikuntaympäristön tarjoaminen lapsille on tärkeää. Hyvässä oppimisympäristössä lasten toimintavälineet ovat näkyvillä ja saatavilla. Ympäristön tulee luoda puitteet lapsen luontaiseen tapaan toimia, oppia, leikkiä ja liikkua. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 16–17)

7.3.1 Valo-hanke

Rovaniemen kaupungin varhaiskasvatus lähti valtakunnalliseen Ilo kasvaa liikkuen - toimintaan syksyllä 2014 tarkoituksenaan jatkaa vuoteen 2020 saakka.

Kyseessä on hanke, jossa pitkässä prosessissa pyritään lisäämään lasten luontaista ja ohjattua liikuntaa, poistamaan liikkumisen rajoitteita niin sisä- että ulkotiloissa sekä lisäämään aikuisten tietoisuutta liikunnan merkityksestä niin varhaiskasvatuksessa kuin kotielämässä. Tarkoituksena on, että jokainen kaupungin varhaiskasvatuksen yksikkö osallistuu ohjelmaan ja kehittää tavoitteellisesti toimintaansa siten, että liikunnan osuus päiväkotiarjessa lisääntyy.

Lopullisena tavoitteena on runsaasti, luontaisesti ja osaavasti liikkuva lapsi.

7.4. Liikunnallinen koulupäivä

Maailma on muuttunut istuvammaksi ja arjen liikunta on vähentynyt. Liikuntatuntien lisäksi liikunta ei enää sisälly luonnostaan koululaisen päivään. Lasten ja nuorten fyysinen kunto on heikentynyt vuosien mittaan radikaalisti. Koulun liikuntatunnit eivät yksin riitä kouluikäisten liikunnaksi, mutta niillä on aivan erityinen tehtävä kasvattaa oppilaita liikuntaan ja liikunnan avulla.

Koulun liikunta on parhaimmillaan paljon muutakin kuin liikunnanopetusta. Koulun liikunnalla tarkoitetaan kaikkea koulun piirissä tapahtuvaa liikuntaa, johon sisältyvät liikuntatuntien lisäksi välitunnit, koulumatkat, kerho- ja iltapäivätoiminta sekä liikunnalliset tapahtumat ja teemapäivät. Koulumatkojen käveleminen ja pyöräileminen on kouluikäisille tärkeä liikunnan lähde.

On todistettu, että liikunta niin koulumatkalla (Hulley ym. 2008, 526), välitunnilla, oppiaineena kuin koulupäivän opetusmenetelmällisenä osana tukee lasten kognitiivista oppimista ja lisää heidän vireytystilansa, stressinhallintaansa ja sopeutumiskykyä uusiin tilanteisiin. Toiminnallisuus auttaa lapsia, joiden on hankalaa keskittyä pelkästään teoreettiseen opiskeluun auttaen heitä omaksumaan sekä tietoa että erilaisia oppimistottumuksia, kuten pitkäjänteisyyttä. (Virsu 2006; Roth 2010, 12–22.)

7.4.1 Liikunnallisen ja aktiivisen koulupäivän lähtökohdat

Rovaniemen koulujen päämäärä on vakiinnuttaa kouluun liikunnallinen ja aktiivinen toimintakulttuuri. Aktiivisen koulupäivän avulla rohkaistaan hyvinvointia ja terveyttä edistävään elämäntapaan. Pääteemoina ovat terveys ja hyvinvointi sekä yhteisöllisyys. Tavoitteena on koulun toimintakulttuurin muuttaminen liikunnallisempaan suuntaan eli liikunnallisuuden ja fyysisen aktiivisuuden tuominen osaksi koulun jokapäiväistä arkea.

Välituntiliikunnalla on merkittävä rooli kouluikäisten päivittäisen liikunta-annoksen kerryttäjänä. Koulupäivän rakennetta uudistamalla saadaan tilaa fyysisen aktiivisuuden määrän lisäämiselle koulupäivän aikana. Yksi pidempi liikuntavälitunti (½h) tarjoaa koululaisille mahdollisuuden liikkumisen lisäämiseen. Lisää fyysistä aktiivisuutta saadaan, jos koululaisilla on riittävästi välineitä käytössään. Vertaisohjaajat välituntien liikuttajina ja leikittäjinä lisäävät motivaatiota. Samoin opettajien liikuntaan innostava toiminta välitunneilla lisää fyysistä aktiivisuutta – valvojan roolista innostajaksi ja virikkeiden tarjoajaksi.

Oppilaita kannustetaan välituntiliikuntaan sekä kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Toiminnallisuuden tavoitteena on hyvinvoiva oppilas. Koulupäivän rakenne suositellaan muodostamaan siten, että se mahdollistaa pitkän välitunnin. Välituntiliikunnassa käytetään mahdollisuuksien mukaan monipuolisesti koulun tiloja ja liikuntavälineitä. Välituntiliikunnan lisäämistä voidaan toteuttaa mm. välituntiohjaajien, välituntitapahtumien, pitkien välituntien ja liikuntavälineiden avulla.

Liiallisella istumisella on havaittu olevan itsenäisiä, liikunnan harrastamisesta riippumattomia haitallisia yhteyksiä terveyteen kuten lihavuuteen ja tuki- ja liikuntaelinoireisiin. Opettajalla on vastuu koululaisten päivästä. Jaksamisen ja oppimisvireyden kannalta on tärkeää katkaista pitkä yhtäjaksoinen istuminen koulutunnilla taukoliikunnalla tai liikkumiseen ja jaloitteluun kannustavilla työmenetelmillä.

Oppitunteihin lisätään toiminnallisuutta ja aktiivisuutta. Oppitunneista voidaan tehdä aktiivisempia esimerkiksi kolmella tavalla:

- [vähentämällä passiivisuutta ja katkaisemalla istumista oppitunneilla](#)
- [yhteisellä taukoliikkeellä oppitunnin tai koulupäivän aikana](#)
- [hyödyntämällä erilaisia toiminnallisia oppimismenetelmiä](#)

Oppilaat tulee ottaa mukaan aktiivisen toimintakulttuurin suunnitteluun ja toteutukseen. Suunnittelun ja toteutuksen kohteina voivat olla koulujen teemapäivät, liikunnalliset tapahtumat, välituntiliikunta ja oppitunneilla tapahtuva taukoliikunta.

7.4.2. Liikunta-aktiivisuus oppituntien aikana

Myös muiden oppiaineiden kuin liikunnan tunneilla on syytä käyttää liikuntaa oppimisen välineenä. Toiminnallisia oppitunteja tulee suosia ja käyttää erilaisia liikkeeseen kannustavia työskentelytapoja monipuolisesti ja luovasti. Lähiympäristön hyödyntäminen oppimisympäristönä on helppo tapa saada oppilaat ylös pulpeteista.

Oppilaita ei tule nähdä ainoastaan liikkujina ja liikuttamisen kohteina, vaan myös itse aktiivisina toimijoina. Oppilaat tulee ottaa aktiivisesti mukaan toiminnan sisältöjen suunnitteluun ja niiden toteutukseen. Oppilaille tulee antaa mahdollisuus osallistua liikunnallisemman toimintaympäristön kehittämiseen. Oppilailta löytyy ideoita ja ajatuksia kouluympäristön kehittämisestä liikuntaa aktivoivaan suuntaan.

Liikunta-aktiivisuutta voidaan lisätä oppituntien aikana esimerkiksi seuraavin tavoin:

- vastataan seisten opettajan kysymykseen
- koko oppitunti opiskellaan seisten
- hankitaan jumppapallot tuolien tilalle
- oppilaat käyvät vastaamassa kysymyksiin kirjallisesti taululle
- kappaletta lukiessa lukija istuu ja osa luokasta seisoo (seisojat vaihtuvat)
- ruutuhyppymatto opettajan pöydän lähelle. Hypi ja tule sen jälkeen kysymään.
- 10 minuutin välein "timerilla" vaihtuu opiskeluasento (istuen-seisten)
- kerran viikossa valitun oppitunnin päätteeksi (esim. 15 minuuttia tunnin lopusta) kaikki koulun oppilaat ja henkilökunta lähtevät kävelemään ennakkoon sovitun reitin koulun ympäristössä
- liikunnalliset aamunavaukset

- erilaiset taukojummat: (yhdellä jalalla hyppiminen, nyrkkeily ilmaan ja eteen, jalan ojennus)
 - aktivoi oppilaat keksimään liikkeitä
 - valmiita taukojumppia löytyy Internetistä
- kuljetusoppilaiden odotustunti muuttuu liikunnallisiksi leikeiksi ja peleiksi

Lukuvuoden aikana voidaan järjestää erilaisia liikunnallisia teemapäiviä. Näitä voivat olla esimerkiksi:

- sporttipäivät
- koulun omat urheilukilpailut
- turnauspäivät
- laturetket
- pyöräretket
- koulun omat turnaukset
- koulujen väliset turnaukset

7.4.3. Liikunta-aktiivisuus välitunneilla

Välituntiliikunnassa oppilaiden aktiivinen osallistaminen lisää motivaatiota liikkumiseen. Useimmiten parhaiten toimivat ideat tulevat oppilailta, joten heidän kanssaan kannattaa suunnitella koulukohteisesti välituntiliikunnan mahdollisuuksia. Välituntiliikuntaa voidaan lisätä esimerkiksi seuraavin tavoin:

- oppilaskunta tai välkkärit järjestävät välituntiturnauksia / palloilupulaakia ympäri vuoden
- luokille omia liikuntavälineitä (esim. koripallo, hyppynarut, jalkapallo, Twist-narut)
- koululle välituntilainamo, josta oppilaat voivat omalla kortilla lainata välineitä
- pitkällä välitunneilla mahdollisuus luistella ja hiihtää
- koulun seinälle viikoittain vaihtuvia välituntileikkiohjeita

- liikuntatilat välituntikäyttöön (liikuntasali jne.)
- yläkoulun lukujärjestykset tehdään siten, että jokainen tunti on mahdollisimman kaukana toisesta (paljon siirtymiä)
- katsotaan avoimin mielin koulun ympäristöä välituntialueena (esim. takapiha/lähimetsä)
- monipuolisia välituntiliikuntatehtäviä:
 - koulumaraton: kävellään/juostaan 42 kierrosta koulun ympäri. Kaksin tai pienessä ryhmässä vuorotellen kierretään koulua ja yritetään saada päivän aikana koulumaraton täyteen.
 - minuuttihyppely: joka välitunti pitää hyppiä minuutin verran eri tavoin
 - vauhditon pituushyppy: luokka hypää pituutta joukkueena, miten pitkälle pääsee
- ohjatut välituntileikit/-pelit esim. Välkkäreiden ohjaamina

Rovaniemen kaupungin nuorisopalveluiden nuoriso-ohjaajat voivat tulla ohjaamaan yläkouluille NUPA- välitunteja. Nuorisopalvelujen kohderyhmää ovat pääsääntöisesti 13–18-vuotiaat, minkä vuoksi koulunuorisotyötä tehdään pääsääntöisesti yläkouluilla. NUPA-välitunneilla ohjaajat järjestävät mielekästä, liikunnallista välituntitoimintaa. Nuoriso-ohjaajat suunnittelevat välitunnit etukäteen nuorisopalveluiden materiaalien pohjalta. Nupa-välkkät toteutetaan resurssien puitteissa, ja niistä sovitaan etukäteen koulu- ja ohjaajakohteisesti.

Rovaniemen 4H-yhdistyksen työntekijä voi tulla ohjaamaan välitunneilla luontoon liittyviä liikunnallisia tuokioita. Yhteistyöstä voi tiedustella paikallisesta yhdistyksestä.

7.4.4. Koulumatkat

Oppilaat, jotka kävelevät tai pyöräilevät koulumatkan, täyttävät liikuntasuosituksen paremmin kuin ne, joille ei kerry koulumatkoilta liikuntaa. Koulumatkojen kulkeminen lihasvoimin tulisi olla säännöllistä. Terveysvaikutusten kannalta on merkityksellistä lapsuudessa ja nuoruudessa omaksutut liikuntatottumukset.

Vanhempien asenteet, käsitykset ja tavat ovat yhteydessä lasten aktiiviseen koulumatkaliikuntaan. Lapset liikkuvat useammin kouluun pyörällä tai kävellen, jos vanhemmat itse kulkevat työmatkat aktiivisesti lihasvoimin.

Opettajan kannattaa kannustaa oppilaita kulkemaan koulumatka fyysisesti aktiivisesti aina kun se on mahdollista. Syksyisin koulujen kannattaa osallistua koulumatka-haasteeseen, jossa kuukauden ajan oppilaita kannustetaan aktiivisesti pyöräilemään tai kävelemään koulumatkat. Myös vanhempien aktivointi ja koulumatkaliikunnan tärkeyden korostaminen tulee huomioida kodin ja koulun välisessä yhteistyössä.

7.4.5. Liikuntakerhot koulupäivän tukena

Erilaiset liikuntakerhot ovat mielekästä ja mukavaa toimintaa lapsille ja nuorille koulupäivän jälkeen. Liikuntakerhoja voi suunnata eri teemojen tai ikäryhmän mukaisesti. Koulun kerhot on perinteisesti järjestetty koulupäivän jälkeen. Kerhotoimintaa voi järjestää myös keskellä koulupäivää esim. pitkällä välitunnilla. Tällöin useimmat oppilaat voivat osallistua kerhoon, ja kerhotoiminta tuo vaihtelua koulupäivään. Usein kerhoa pitää opettaja, mutta paikalliset urheiluseurat tai yhdistykset voivat myös järjestää esim. lajikerhoa.

7.5. Liikuntatapahtumat ja -kampanjat

7.5.1. Liikkuva koulu

Opetusministeriö ja Nuori Suomi käynnistivät 2009 Liikkuva koulu-kampanjan, jonka avulla on tarkoitus tukea koulupäivän kokonaisvaltaista liikunnallisuutta ja tukea koululaisten fyysisesti aktiivista elämäntapaa myös koulupäivien ulkopuolella.

Liikkuva koulu - ohjelman tavoitteena ovat laadukkaamman välituntiliikunnan, opetusmenetelmien toiminnallisuuden, liikuntakerhojen ja toimivamman koulumatkaliikunnan lisääminen sekä opettajien kouluttamisen parantaminen. Lisäksi kampanjan avulla kiinnitetään huomiota kouluympäristön fyysiseen aktiivisuuteen esimerkiksi liikuntavälineiden hankkimisen ja koulupihan liikunnallisen toimivuuden näkökulmasta. (Opetushallitus & Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012; Juvonen A. H. 2012.)

Rovaniemellä lähes kaikki koulut ovat mukana Liikkuva koulu – ohjelmassa. Tavoitteena on, että loputkin koulut lähtevät toimintaan mukaan. Rovaniemen koulujen toimintamalli Liikkuvassa koulussa pohjautuu ohjelman tavoitteisiin ja toimintaperiaatteisiin. Jokainen koulu toteuttaa liikunnallisen koulupäivän kehittämistä omista lähtökohdista oppilaita kuuntelemalla ja osallisuutta edistämällä. Oppilaiden aktiivinen osallistuminen liikunnallisten ratkaisujen suunnittelussa ja toteutuksessa ovat tärkeimpiä toiminnan kulmakiviä.

7.5.2. Vuosiluokkaistetut liikuntatapahtumat ja -kampanjat

Liikuntakasvatussuunnitelman vuosiluokkaistetuissa liikuntatarjottimissa on hyödynnetty paikallisia ja valtakunnallisia tapahtumia, tempauksia ja kampanjoita. Valmiiden sisältöjen lisäksi on suunniteltu helposti toteutettavia koulun omia tapahtumia, joita voi suunnitella ja kehittää oppilaiden ja koulun näkökulmasta parhaaksi katsomalla tavalla.

Opettaja ja koulu valitsevat vuosiluokkaistetuista liikuntatarjottimista koulun omaan toimintakulttuuriin ja -kalenteriin sopivat valinnat. Tavoitteena on, että jokaisella vuosiluokalla toteutuu vähintään kaksi kokonaisuutta. Koko koulua koskevia tapahtumia/tempauksia valitaan vähintään kolme. Kuukausihaasteista luokka / koulu osallistuu vähintään yhteen teemakampanjaan.

7.6. Liikuntapaikat

Oppilaita tulee tutustuttaa monipuolisesti kaupungissa oleviin liikuntapaikkoihin. Rovaniemen kaupungin liikuntapalvelut hallinnoivat n. 380 liikuntapaikkaa, joista pääosa on ulkoliikuntapaikkoja; pallo-, jääkiekko- ja luistelukenttiä sekä hiihto- ja ulkoilureittejä. Koulujen liikuntasalit ja yhteistyökumppaneiden liikuntapaikat tulevat oppilaille tutuiksi koululiikunnan ja vierailukäyntien yhteydessä.

7.6.1. Ulkoilualueet ja luontopolut

Napapiirillä sijaitseva Rovaniemi tarjoaa luontokohteita, joissa käyttäjän mahdollisuudet liikua luonnossa ovat upeat. Ulkoilualueita ja luontopolkuja tulee hyödyntää joka vuosiluokan opetuksessa. Tavoitteena on, että peruskoulun lopussa jokaisella oppilaalla on kokemuksia useasta luontoliikuntapaikasta. Lisätietoja osoitteesta: www.etiainen.fi

Opetuksessa hyödynnettäviä Rovaniemen ulkoilualueita ovat:

Mäntyvaara
Pohtimolampi
Korkalovaara
Koivusaari
Pöyliövaara
Ounasvaara
Joulupukin ulkoilualue
Napapiirin retkeilualue
Kivalot
Kaihuanvaara
Auttiköngäs

Opetuksessa hyödynnettäviä luontopolkuja ovat:

Auttiköngään luontopolku
Joulupukin metsä
Kaihuanvaaran luontopolku
Kielosaaren kasvi- ja sienipolku
Kivalonaavan niittykulttuuripolku
Koivusaaren luontopolku
Korkalovaaran luontopolku
Ounasvaaran luontopolku
Pöyliövaaran lähdepolku
Siperian puulajipolku
Suoluontopolku
Vaattunkivaaran luontopolku

Koulun lähimetsissä, ulkoilualueilla ja luontopoluilla kannattaa hyödyntää luontoliikunnan lisäksi yhteistyötä esimerkiksi 4H-yhdistyksen kanssa. He voivat järjestää luonnossa liikkumisen yhteyteen erilaisia tehtävärasteja ja teemapäiviä. 4H:n ohjaaja voi tulla koulun lähimetsään ohjaamaan alakoulun oppilaille luontokokemuspolun. Kuljetusta vaativien retkien järjestämiseen 4H-yhdistyksellä on kuljetusapurahoja.

Tiedekeskus Pilke yhdistää opetustaan integroituna suunnistukseen ja geokätköilyyn Mottimetsän ulko-oppimisalueella. Pilkkeellä on valmiita oppimissisältöjä, mutta he tekevät mielellään suunnitteluyhteistyötä luokan opettajan kanssa. Kuljetusta vaativien retkien järjestämiseen on mahdollisuus hakea kuljetusapurahoja Pilkkeen kautta.

7.6.2. Leirikeskus Leirikari

Rovaniemen nuorisopalveluilla on leirikeskus Leirikari. Leirikeskus sijaitsee Kemijoen rannalla, Kuusamontien varressa 37 km Rovaniemeltä. Leirikeskuksesta löytyy laajat ulkoilualueet, retkeilymaastot, uimaranta ja kalastusmahdollisuudet. Leirikarissa on hyvät mahdollisuudet liikunnallisten leirikoulujen järjestämiseksi. Majoitus on arkisin (ma-to) koululaisryhmille maksutonta.

7.6.3. Uimahalli Vesihiisi

Peruskoulun jokaisella vuosiluokalla liikunnanopetukseen sisältyy uinnin opetusta. Tavoitteena on opetella ja harjaannuttaa perusuimataitoja. Oppilaita kannustetaan vapaa-ajalla uimaan ja harjoittelemaan vedessä liikkumisen taitoja. Uimataidon lisäksi oppilaiden tulee harjoitella vedestä pelastamisen taitoja. Koululaisten uimaopetustoimintaa pyritään kehittämään yhteistyössä uimaopettajien kanssa.

Koulussa tapahtuvan uimaopetuksen aikana on tarkoitus kehittää toimintaa, jossa erittäin heikot uimarit pystytään poimimaan uimaopettajien järjestämään uimakouluun. Tällaisia uimakouluja järjestetään muutaman kerran vuodessa tai tarpeen mukaan. Opetus tapahtuu koulupäivän jälkeen maksuttomana niille oppilaille, joille uimaopettajat sitä vahvasti suosittelevat.

Koulupäivän aikana koulujen uimaopetus toteutetaan uintijaksoina varattuina allasaikoina. Varattujen aikataulujen jälkeen jää vapaita aikoja. Opettajat voivat kysyä vapaiksi jääneitä aikoja opetus- tai kerhokäyttöön.

Oppilaiden uinti-innostuksen lisäämiseksi on myös tarkoitus pohtia mahdollisuutta peruskouluikäisten vapaa-ajalla tapahtuvan uintiharrastuksen tukemista erilaisin lippukampanjoin.

Uimahalli Vesihiisi järjestää vuosittain toukuussa koululaisille suunnatun oman "Ui kesäksi kuntoon"- kampanjan, jossa oppilaat voivat kerätä uintisuorituksia joko käyntikertoina tai kerätä piskeitä uidusta matkasta.

Lisätietoja voi tiedustella uimahallilta.

7.7. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Esi- ja perusopetuksen suunnitelman perusteet 2014 antaa selkeät kannusteet yhteistyön lisäämiseen eri toimijoiden kanssa ja kannustaa kouluja myös laajempaan verkostoitumiseen. Urheiluseurat, liikuntajärjestöt, paikalliset oppilaitokset ja yritykset tarjoavat kouluille luontevan ja monipuolisen yhteistyömahdollisuuden.

7.7.1. Urheiluseurat yhteistyökumppaneina

Paikalliset urheiluseurat ovat mukana koulupäivien liikunnallistamisessa eri tavoin. Opettajat voivat olla suoraan yhteydessä seuroihin ja sopia yhteistyöstä. Puhelinnumerot löytyvät seurojen nettisivuilta.

Seura	Mitä tarjota kouluille?	Kohde-ryhmä	Lisätietoja
Arctic Circle Disc Golf, fresbeegolf	<ul style="list-style-type: none">lajiesittelyä oppituntejakouluturnauksen järjestäminenkerhojen pitäminenliikuntapäiviin osallistuminen	1.-9.lk	Nguyen Thanh Tri http://acdg.fi/
Napaiirin tikka ry, tikanheitto	<ul style="list-style-type: none">lajiesittelyäoppituntejaliikuntapäiviin osallistuminen	1.-9.lk	Martti Varis sp.martti.varis@pp.inet.fi
Pohjan Koitto, yleisurheilu	<ul style="list-style-type: none">lajiesittelyäteemapäivät	1.-9.lk	Eemeli Kaartinen, http://www.pohjankoitto.fi/eemeli.kaartinen@gmail.com
Rovaniemen melojat ry	<ul style="list-style-type: none">melontaan liittyvä vanhempainilta	3.-6.lk 7.-9.lk	Ilkka Vaara, pj@roimeloo.net http://www.roimeloo.net/joomla25/
ROPS, jalkapallo	<ul style="list-style-type: none">koululaisturnaus keskus kentällä toukokuussa	3.lk	Petri Jaatinen petri.jaatinen@rops.fi www.rops.fi
Rovaniemen Reipas r.y., nyrkkeily- jaosto	<ul style="list-style-type: none">lajiesittelyäoppituntejamahdollisuus mennä Reippaan salille, jossa ohjattu nyrkkeilytunti	7.-9.lk	Jonne Kallo jonne_kallo@suomi24.fi http://rovaniemenreipas.fi/nyrkkeily
Rovaniemen taitoluistelijat ry	<ul style="list-style-type: none">liikuntapäiviin osallistuminen	1.-9.lk	Laura Lauri puheenjohtaja@rovaniementaitoluistelijat.net http://www.rovaniementaitoluistelijat.net/
Santa's United, Rovaniemen salibandyseura	<ul style="list-style-type: none">lajiesittelyäoppituntejaliikunnalliset aamunavauksetkouluturnauksen järjestäminenkerhojen pitäminenliikuntapäiviin osallistuminenpistemestari pihapeliturnaukset	0.-9.lk	Ari Laitinen nuorisopaallikko@santasunited.fi http://santasunited.fi/
Tanssiurheiluseura Revontulitanssijat ry, tanssi	<ul style="list-style-type: none">lajiesittelyäoppitunteja (esim. Street Dance)	1.-9.lk	Päivi Mylläri puheenjohtaja@revontulitanssijat.com http://www.revontulitanssijat.com/index.php

Myös muilta paikallisilta seuroilta voi kysyä yhteistyömahdollisuuksista.

7.7.2. Liikunnan ja kulttuurin yhdistäminen

Liikuntaa ja kulttuuria voi yhdistää monipuolisesti opetusta eheyttäen. Retkikohteeksi voi valikoida kulttuurikohde (esim. Metsämuseo) ja liikunta nivoutuu kokonaisuuteen hyvin toteutettuna esim. pyöräretkenä.

Kaupunkialueen kulttuurikohteisiin voi mennä esimerkiksi pyöräillen.

- Arktikum, Arktinen keskus
- Lapin metsämuseo
- Maakuntamuseo
- Pilke, tiedekeskus
- Pöykkölän kotiseutumuseo
- Rovaniemen pääkirjasto
- Rovaniemen taidemuseo ja Lapin kamariorkesteri Korundissa
- Rovaniemen Teatteri

Kulttuuripalvelut tekevät yhteistyötä esim. seuraavien liikuntaan liittyvien tahojen kanssa:

Yhteistyötaho	Toiminta	Kohde-ryhmä	Lisätietoja
Lapin tanssiopisto	Tuottaa tanssisisältöjä/ oppitunteja/ opetuksellisia tanssijaksoja	0.-9. lk	Kulttuuritoimisto, Eija-Riitta Jauhiainen http://www.rovaniemi.fi/fi/Palvelut/Kulttuuripalvelut/Kulttuuripalvelukeskuksen-yhteystiedot
Sirkus Taika-Aika ry	Sirkus Taika-Aika tuottaa sirkuksen sisältöjä kouluille. Opettajat pitävät oppitunteja sirkuksen sisällöistä.	0.-9.lk	Kulttuuritoimisto, Eija-Riitta Jauhiainen http://www.rovaniemi.fi/fi/Palvelut/Kulttuuripalvelut/Kulttuuripalvelukeskuksen-yhteystiedot
Pilke, Tiedekeskus	Mottimetsässä on mahdollisuus suunnistaa ja geokätköillä sekä retkeillä.	0.-9.lk	Pilke, tiedekeskus http://www.tiedekeskus-pilke.fi/fi/tule-oppimaan/mottimetsaan/

Rovaniemi-viikko järjestetään vuosittain syyskuussa. Koululaiset voivat osallistua viikon tapahtumiin tai järjestää teemaan liittyvää toimintaa koulussa tai muussa toimintaympäristössä. Kouluja kannustetaan yhteistyöhön koulutapahtumien järjestämisessä.

7.8. Ulkopuolisten tahojen järjestämä kerhotoiminta

Koulun omien liikuntakerhojen lisäksi eri toimijat ja urheiluseurat voivat pitää koulussa erilaisia kerhoja. Rovaniemen kouluilla toimivat ulkopuolisten tahojen järjestämänä Sportisti Roi ja WAU! –kerhot.

7.8.1. Sportisti Roi

Sportisti Roin pääideana on tuottaa hauskaa, ikään sopivaa ja matalan kynnyksen liikuntaa lapsille ympäri kouluvuoden!

Sportisti Roi on Roihu10-hankkeen myötä syntynyt tuotos, jonka tavoitteena on verkostoyhteistyön avulla saada kaikki rovaniemeläiset lapset liikkumaan. Sportisti Roi tarjoaa ilmaisia liikunnallisia iltapäiväkerhoja rovaniemeläisillä alakouluilla, koulujen välisiä tapahtumia, sekä erilaisia hankkeita (esim. Liikkuva koulu). Koulut, jotka haluavat järjestettyä liikunnallista kerhotoimintaa koulupäivän jälkeen, voivat olla yhteydessä Rovaniemen kaupungin liikuntapalveluihin.

7.8.2. WAU! -kerhot

Rovaniemellä toimii kotimainen hyvinvointijärjestö WAU ry, joka järjestää lapsille ja nuorille matalan kynnyksen liikunnallista toimintaa. WAU! -kerhot tarjoavat hauskaa, turvallista, liikunnallista ja maksutonta harrastusta eri kouluilla. Kerhoon voivat osallistua kaikki halukkaat ja lapsilla on myös mahdollisuus vaikuttaa toiminnan suunnitteluun.

Kerhossa on monipuolista ja fyysisesti aktiivista toimintaa. Lapsen omia ideoita kuunnellaan ja lapsia osallistetaan toiminnan suunnitteluun. Kerhon tavoitteena on, että lapsi lähtee kerhosta hymyssä suin ja haluaa tulla seuraavalla kerralla uudestaan.

Wau! -kerho toimii lähes kaikilla Rovaniemen kouluilla. Koulut, jotka haluavat järjestettyä liikunnallista kerhotoimintaa koulupäivän jälkeen, voivat olla yhteydessä kerhotoiminnan järjestäjään. <http://www.wau-ry.fi/kerhot>

7.9. Yhteistyö paikallisten oppilaitosten kanssa

7.9.1. Lapin urheiluopisto

Liikuntaneuvoja-opiskelijat opiskelevat laaja-alaisia liikunnan osaamisalueita. He kouluttautuvat mm. vapaa-ajan ohjaustehtäviin. Opiskelija saa käytännönläheisiä tietoja ja taitoja liikunnan eri osa-alueilta ja oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan liikunnallisia kokonaisuuksia erilaisille kohderyhmille. Opiskelijat voivat työssäoppimisen harjoittelujaksoilla ohjata liikuntatuokioita/-tunteja varhaiskasvatuksen yksiköissä ja peruskouluissa. He voivat myös osallistua tapahtumien suunnitteluun ja toteutukseen yhdessä koulun kanssa.

7.9.2. Lapin ammattikorkeakoulu

Lapin ammattikorkeakoulusta valmistuu **liikunnanohjaajia**. Liikunnanohjaaja voi työskennellä monipuolisissa ohjaus-, koulutus- ja valmennustehtävissä ja toimia myös yrittäjänä. Työn tavoitteena on ihmisten hyvinvoinnin edistäminen ja erilaisten asioiden ja toimintojen kehittäminen.

Opiskelijoiden osaamista voidaan hyödyntää työssäoppimisen jaksoilla päiväkodeissa ja peruskouluissa esimerkiksi erilaisten liikuntatuokioiden, oppituntien, välituntitapahtumien ja teemapäivien suunnittelussa ja toteutuksessa.

7.9.3. Lapin Tanssiopisto

Lapin Tanssiopisto on vuonna 1981 perustettu, kannatusyhdistyksen ylläpitämä tanssin perusopetusta antava oppilaitos. Lapin Tanssiopisto tarjoaa korkeatasoista ja tavoitteellista tanssinopetusta ammattitaitoisten **tanssinopettajien** johdolla. Opetuksessa noudatetaan tanssin perusopetuksen opetussuunnitelmaa.

Lapin Tanssiopisto tekee yhteistyötä koulujen ja kulttuuripalveluiden kanssa. Tanssiopisto tuottaa tanssisäilytystä, oppitunteja ja opetuksellisia tanssijaksoja esiopetusryhmille ja peruskoulun eri vuosiluokille.

7.10 Tulevaisuuden visioita

Tulevaisuudessa kaikkien Rovaniemen kaupungin esikouluryhmien ja peruskoulujen toimintakulttuurissa on pysyviä ja kehitettäviä toimintamalleja koulupäivän liikunnallistamiseksi.

Eri kaupungeissa on kehitteillä joustavan koulupäivän rakennemalli, jolla tarkoitetaan koulupäivän organisointia niin, että ohjattua kerhotoimintaa sijoitetaan osaksi koulupäivää. Liikunnallisten kerhojen lisäksi voitaisiin järjestää myös kulttuuriin liittyviä kerhoja eri toimijoiden kanssa.

Toiminnan perusajatuksena on lisätä oppilaiden osallisuutta, hyvinvointia ja viihtyvyyttä tarjoamalla kaikille laadukasta ja monipuolista harrastustoimintaa.

Joustavassa koulupäivässä kerhotoiminta voidaan sijoittaa aamu-, keski- tai iltapäivään. Kokemuksen mukaan pidempi tauko koulupäivän sisällä pitää yllä oppilaiden vireystilaa ja aktiivisuutta koulupäivän aikana. Lisäksi liikunta ja ulkoilu päivän aikana parantavat oppilaiden fyysistä kuntoa. (oph.fi)

8. TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

8.1. Työpajatoiminnan / yhteistyön kehittäminen eri toimijoiden kanssa

Kulttuuri- ja liikuntakasvatussuunnitelmaan on liitetty paikallisia yhteistyötahoja, vierailukohteita, oppilaitoksia ja urheiluseuroja joista osalla on jo laajamittaista toimintaa koulujen kanssa. Suunnitelman toivotaan lisäävän yhteistyötä myös alueen muiden toimijoiden kanssa. Vuosiluokittain etenevät suunnitelmat toivottavasti auttavat myös kouluja monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteutuksessa.

Päiväkodit ja koulut voivat kehittää kulttuurista ja liikunnallista yhteistyötä lähialueen vanhainkotien, palvelutalojen tms. kanssa. Esimerkiksi kummivanhainkodissa voidaan järjestää taidenäyttelyitä, esityksiä, pihatalkoita tai pieniä liikuntahetkiä.

8.2. Kotiseutuaineisto – kehittäminen ja saatavuuden laajentaminen

Oppilaiden kulttuuriopetuksella voidaan kehittää alueen kotiseutuaineistoa ja työstää sitä esimerkiksi verkkoon kaikkien saataville.

8.3. Yhteistyön kehittäminen alueen oppilaitosten kanssa

Oppilaitosyhteistyössä on kehitettävää ja eri alojen opiskelijoiden harjoittelujaksojen hyödyntäminen tuo kulttuuri- ja liikuntaopetukseen uudenlaisia sisältöjä. Kouluja kannustetaan olemaan rohkeasti yhteydessä eri oppilaitoksiin yhteistyön lisäämiseksi.

8.4. Kulttuuri- ja liikuntaopetuksen organisointi

Kulttuuri- ja liikuntakasvatussuunnitelman toteutuminen jää helposti yksittäisen opettajan innostuksen varaan. Vuosiluokittain etenevät suunnitelmat ovat monitahoisia. Niiden toteutuminen edellyttää yhteistyötä sekä koulujen että kulttuurilaitosten ja liikuntatoimijoiden välillä. Kulttuuri- ja liikuntaopetuksella tulisi olla vastuutaho, joka toimii linkkinä eri toimijoiden välillä ja huolehtii mm. suunnitelman sisällön jatkotyöstöstä, sen päivittämisestä ja tiedottamisesta.

9. LIITTEET

Liite 1. Luokka-asteittain etenevä kulttuurikasvatussuunnitelma

Esiopetus – minäkuva – kasvuympäristö

OSA-ALUE/TAVOITE	TOTEUTUSTAPOJA	VIERAILUKOHDE/YHTEISTYÖTAHO	MATERIAALIA OPETUKSEN TUEKSI
Arkkitehtuuri ja rakennettu ympäristö Kasvu ympäristön arkkitehtuuri Rakentelu	Pienoismallien rakentaminen Majanrakennus Kasvimaan perustaminen ja hoito	<ul style="list-style-type: none"> • lähialueen vanhainkoti/palvelutalo • lähikoulu • lähikirjasto • Vanhemmat/isovanhemmat 	Matkalla arkkitehtuurin maahan – Lasten arkkitehtuurikasvatuksen työ- ja opaskirja Ampiainen – arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatusta kouluihin Ympäristö haltuun – Opas luovaan ympäristön tutkimiseen
Elokuva – Media – Valokuva – Uudet kulttuurin alat Kirjaston käyttöön ja mediaan tutustuminen Erilaisuuden tiedostaminen elokuvan ja mediakasvatuksen keinoin	Mediatyöpaja Mediasatutunnit Elokuvat päiväkodissa -	Lähikirjasto: Minikino: elokuvia alle kouluikäisille Arktista Vimmaa elokuva- ja mediafestivaali	Oivaltavaa käytännön dramaturgiaa elokuvatyöpajoihin Leffamestarit, sirkusaiheiset animaatiopajat päiväkodeille Videopensseli – muoto-, väri ja kirjainoppia videokameralla Minimediaa – mediakasvatusta päiväkodeihin ja alkuopetukseen Mediakasvatus esi- ja alkuopetuksessa Kuvaa, ääntä & tekstiä – medialukutaidon harjoituksia alkuopetukseen Mediakasvatus.fi Metka - Mediakasvatuskeskus Hiiripiiri Mediakasvatus esi- ja alkuopetuksessa

Kulttuuriperintö Kotiseudun historiaan tutustuminen ikäkaudelle sopivan kirjallisuuden avulla Suomalaiset lastenlaulut ja leikkiperinne Arkielämän kädentaidot Luontosuhteen vahvistuminen	Satujen Rovaniemi-paketti Priitu Rovaniemen markkinoilla-kirja Työpajoja: Entisten aikojen lelut/laulut ja leikit • esim. käpylehmät, pajupillit Kasvimaan perustaminen ja hoito	Vanhemmat/Isovanhemmat Vanhemmat/Isovanhemmat Lähiluonto	Matkalla ajassa – menetelmäopas kulttuuriperinnöstä ja aikamatkoista Perinneleikit ry Kulttuurin vuosikello Leikkejä ja lurituksia
Kädentaidot - Muotoilu Arkielämän kädentaidot Luovuuden ja mielikuvituksen tukeminen Muodot ja värit	Työpajoja: Kasvimaan perustaminen ja hoito Isovanhempien lelut Pienoismallit Majanrakennus	Vanhemmat/Isovanhemmat	Ampiainen – Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatusta kouluihin Muotoilijan aarrearkku Käsitöitä esikoululaisille Muotoiloa – opettajan opas muotoilukasvatukseen
Monikulttuurisuus - Maailmankulttuurit Oma erityisyys Eri kulttuureihin tutustuminen	Monikulttuurinen vierailu tai työpaja: • eri kulttuurien leikit/lelut/lastenlaulut	Moninet Monitaideyhdistys Piste Rovaniemen maailmanmusiikin ystävät ry	Maailma on tilkkutäkki - menetelmäopas Kohti monikulttuurista koulua
Musiikki Musiikin ilmaisumahdollisuudet Itseilmaisuuhen rohkaiseminen Suomalaiset lasten laulut/leikit Lasten musiikki/leikit eri kulttuureissa	Työpajat: • soittimen valmistaminen • tehdään jokaisesta laulu	Lapin Kamariorkesteri – Satukonsertti Rovaniemen maailmanmusiikin ystävät ry Lapin Musiikkiopisto	Pieni opas konserttikäyntiin
Sanataide - Kirjallisuus Tarinoiden tekeminen median keinoin Ikäkaudelle sopivaan (paikalliseen) kirjallisuuteen tutustuminen Kirjaston käyttö	Mediatyöpaja Satujen Rovaniemi Priitu Rovaniemen markkinoilla-kirja Sadutus Runoakrobatia	Kirjastoauto/Lähikirjasto Mediasatutunnit Lähikirjaston satutunnit	Loitsuja & Lohikäärmeitä – satu opetusmateriaalina
Teatteri ja Draama – Sirkus ja Tanssi Itseilmaisuu – oma keho Myönteinen minäkuva	Sirkustyöpaja/Tanssityöpaja (runoakrobatia) Oma esitys päiväkodissa tai lähikohteessa (esim. vanhainkoti/palvelutalo)	Rovaniemen teatteri – Lastennäytelmä Monitaideyhdistys Piste Sirkus Taika-Aika	Minä olen-menetelmäopas • Opas teatterifestivaalin tekemiseen

Visuaaliset taiteet - Sarjakuva Luovuuden ja mielikuvituksen harjoittelu visuaalisten taiteiden avulla	Taidetyöpaja: Omakuva, mikä minussa on ainutlaatuista Kuva kaverista, mikä hänessä on hienoa Oma taidenäyttely Taidepakkinäyttelyt Satusivellin-toimintamalli	Rovaniemen taidemuseo – työpajat	Uusi maailmankartta – Visuaalisen taidekasvatuksen menetelmäopas
---	--	----------------------------------	--

Luokka-aste 1-2 Me ja muut – luontosuhteen vahvistaminen

OSA-ALUE/TAVOITE	TOTEUTUSTAPOJA	VIERAILUKOHDE/YHTEISTYÖTAHO	MATERIAALIA OPETUKSEN TUEKSI
Arkkitehtuuri ja rakennettu ympäristö Lähiympäristön esteettisyyteen ja viihtyvyyteen vaikuttaminen yhdessä	Työpaja: • Ympäristötaide • Talvitaide • Tilataide • Pihasuunnittelu (koulu tai esim. vanhainkoti/palvelutalo)	Lähiympäristön ja vierailukohteiden arkkitehtuuri ja rakennettu ympäristö Rovaniemen kaupunki lähialueen vanhainkoti/palvelutalo	Ympäristö haltuun – opas luovaan ympäristön tutkimiseen
Elokuva – Media – Valokuva – Uudet kulttuurin alat Luokan myönteinen ilmapiiri Vuorovaikutustaitojen kehittäminen Kokemukset ja elämykset	Lastenelokuvat koulussa Animaatiotyöpaja • nukketeatteri	Arktista Vimmaa elokuva- ja mediafestivaali	Oivaltavaa käytännön dramaturgiaa elokuva-työpajoihin Minimediaa – mediakasvatusta päiväkoteihin ja alkuopetukseen kuvataiteen näkökulmasta www.koulukino.fi Mediakasvatus esi- ja alkuopetuksessa Kuvaa, ääntä & tekstiä – medialukutaidon harjoituksia Animaatio-opas
Kulttuuriperintö Perinteiset sadut ja tarinat Luontosuhteen vahvistaminen – Luonnonantimien arvostaminen ja hyödyntäminen	Satujen Rovaniemi-paketti Luontoretket/Keräily – Luonnonmateriaaleja hyödyntävät työpajat	Taito Lappi Lapin Martat Lapin maakuntamuseo Luontokohteet - Rovaniemi	Matkalla ajassa – Menetelmäopas kulttuuriperinnöstä ja aikamatoista Suominen – Lasten oma Suomi-aapinen Muinaisjäännösrekisteri Luontoon.fi Konstit.fi

Kädentaidot - Muotoilu Luovuuden ja mielikuvituksen tukeminen Arkielämässä tarvittavien kädentaitojen harjoittelu – luonnonantimien hyödyntäminen Esinemuotoiluun tutustuminen	Luonnonmateriaaleja hyödyntävät työpajat: • ympäristötaide • talvitaide • tilataide • linnunpöntöt ja muut pikkueläinten asu-mukset Nukketeatteri- työpaja/ Animaatiotyöpaja	Lähiluonto Taito Lappi Lapin Martat Tiedekeskus Pilke	Taidetta pitkin ja poikin – monitaiteista taidekasvatusta alakouluihin Muotoilua – opettajan opas muotoilukasvatukseen Konstit.fi Ohjeita nukkejen valmistukseen
Monikulttuurisuus - Maailmankulttuurit Yhteistyötaitojen kehittäminen Muiden kulttuurien perinteiset lastenlaulut ja musiikkileikit/sadut ja tarinat	Monikulttuuriset työpajat:	Arktista Vimmaa elokuva- ja mediafestivaali Mahdollisuuksien tori	Kohti monikulttuurista koulua
Musiikki Äänimaailmoja ja musiikkityylejä Improvisointi Perinteiset suomalaiset lastenlaulut ja musiikkileikit Muiden kulttuurien perinteiset lastenlaulut ja musiikkileikit	Työpaja: Musiikki Animaatiotyöpajaan liittyen Monikulttuuriset vierailut/Työpajat	Lapin Kamariorkesteri – Satukonsertti	Taidetta pitkin ja poikin – monitaiteista taidekasvatusta alakouluihin Värin äänin – sanataidetta ja musiikkia yhdistävä taidekasvatusmenetelmä Louhimon metodiopas bändiohjaukseen Pieni opas konserttikäyntiin
Sanataide - Kirjallisuus Kirjaston käyttö Ikäkaudelle sopiva kirjallisuus Kansansadut Puhe- ja keskustelutaitojen kehittäminen	Satujen Rovaniemi-paketti Työpajat: • nukketeatterityöpaja • animaatiotyöpaja • oma satu	Lähikirjasto: Kirjastopolku (1 lk): omaan kirjastoon/kirjastoautoon tutustuminen Kirjavinkkaukset (2 lk) kirjastossa tai koululla	Taidetta pitkin ja poikin – monitaiteista taidekasvatusta alakouluihin Loitsuja ja lohikäärmeitä – Satu opetusmateriaalina

Teatteri ja Draama – Tanssi ja Sirkus Itseilmaisun ja esiintymistaitojen harjoittelu Luokan myönteinen ilmapiiri Yhteistyötaitojen kehittyminen Erilaisuuden tiedostaminen ja hyväksyminen	Nukketeatterityöpaja Tanssityöpaja	Rovaniemen teatteri – lastennäytelmä Rimpparemmi Monitaideyhdistys Piste	Synkeän louhoksen seikkailu – Ota sosiaaliset taidot haltuun pelaamalla Taidetta pitkin ja poikin – monitaiteista taidekasvatusta alakouluihin Tanssien läpi lukkarin Näytellään oikeesti! – Teatterin tekeminen lasten kanssa Taikaloikka – menetelmiä, kuvauksia ja kokemuksia lasten ja nuorten tanssikasvatuksesta
Visuaaliset taiteet Satujen kuvitukseen ja sarjakuvaan tutustuminen	Työpajat: • Oman sadun kuvitus (kansien ja kuvituksen suunnittelu ja toteutus) • Nukketeatterityöpaja (esim. lavasteet) • Animaatiotyöpaja	Rovaniemen taidemuseo - työpajat	Uusi maailmankartta – visuaalisen taidekasvatuksen menetelmäopas Minimediaa – mediakasvatusta päiväkoteihin ja alkuopetukseen kuvataiteen näkökulmasta Taidetta pitkin ja poikin – monitaiteista taidekasvatusta alakouluihin Värin äänin – sanataidetta ja musiikkia yhdistävä taidekasvatusten menetelmä

Luokka-aste 3-4 Omat juuret

OSA-ALUE/TAVOITE	TOTEUTUSTAPOJA	VIERAILUKOHDE/YHTEISTYÖTA-HO	MATERIAALIA OPETUKSEN TUEKSI
Arkkitehtuuri ja rakennettu ympäristö Kulttuurihistoriallisesti merkittävä rakennettu ympäristö ja arkkitehtuuri	Työpajat vierailukohdeissa: • arkkitehtuuri • ympäristö • perinteiset työtavat • perinnemaiseman hoito	• Rovaniemen kotiseutumuseo • Lapin metsämuseo • Kulttuuritalo Korundi • Marttiin Wanha Puukkotehdas • Johannes Laurin Käsityöalo • Alaruokasen talo • Lähteentien Pirtti • Rovaniemen Wanhat Markkinat Rovaniemen arkkitehtuurikohteita	Ympäristö haltuun – opas luovaan ympäristön tutkimiseen www.rakennusperinto.fi www.museot.fi Arkkitehtuurimuseo

Elokuva – Media – Valokuva – Uudet kulttuurin alat Medialukutaidon kehittäminen - Internet Valokuvauksen perusteet Valokuvat/Uutiset Rovaniemen historiasta	Mediatyöpaja Valokuvauksen työpaja – valokuvanäyttely Lastenelokuvat koulussa	Arktista Vimmaa elokuva- ja mediafestivaali Rovaniemen Wanhat Markkinat Lapin Kansa - sanomalehtiviikko	Kikatuksen kuvakulmia – Opas valokuvamenetelmään Suuri mediaseikkailu Mediataitojen oppimispolku perusopetuksessa
Kulttuuriperintö Perinne- ja perinteiset työtavat Kansanmusiikki ja kansantanssi Kulttuuriperintöön tutustumista kirjallisuuden avulla Luonto ja luonnonantimien hyödyntäminen	Perinne- ja perinteiset työtavat • käsityöt • työtavat • ruokakulttuuri • perinteiset elinkeinot • sukupolvien välinen yhteistyö Muita työpajoja: • Kansanmusiikki ja kansantanssi • Luonnonantimet/ Kasvio • Runosanataide	Rovaniemen kotiseutumuseo Lapin Metsämuseo Kulttuuritalo Korundi Marttiin Wanha Puukkotehdas Johannes Laurin Käsityöalo Alaruokasen talo Lapin maakuntamuseo: Lähteentien Pirtti Luontoretket Rovaniemen Wanhat Markkinat Rovaniemen arkkitehtuurikohteita	Matkalla ajassa – Menetelmäopas kulttuuriperinnöstä ja aikamatkoista Kasvit – elävää kulttuuriamme Seitsemän veljestä – verkko-oppimateriaali Suomen kuvataiteen kultakausi www.museot.fi Suomenkotiseutuliitto Kulttuurisampo Museovirasto Valtion taidemuseoiden taidekokoelmat Suomen käsityön museo Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry
Kädentaidot ja muotoilu Perinne- ja perinteisiin työskentelytapoihin tutustuminen Käsi- ja taideteollisuus	Perinne- ja perinteiset työtavat • käsityöt • työtavat • ruokakulttuuri • perinteiset elinkeinot • sukupolvien välinen yhteistyö	Rovaniemen kotiseutumuseo Lapin Metsämuseo Marttiin Wanha Puukkotehdas Johannes Laurin Käsityöalo Alaruokasen talo Lähteentien Pirtti Rovaniemen Wanhat Markkinat	www.museot.fi www.punomo.fi
Monikulttuurisuus - Maailmankulttuurit Kuinka tutustun vieraaseen	Monikulttuurinen työpaja: • kansanmusiikki/kansantanssi • käsityöt • kulttuuriperintö • ruokakulttuuri • tapakulttuuri	(Moninet, vammaisjärjestöt, Seta ym.) Rovaniemen maailmanmusiikin ystävät ry Sesam - Itämaisen tanssin seura	Kohti monikulttuurista koulua
Musiikki Kulttuuriperintöön tutustuminen musiikin avulla – maakuntalaulut Akustinen musiikki	Muusikkovierailut – kansanmusiikki • muiden kulttuurien kansanmusiikki	Putaan Pelimannit Siepakat Rimpparemmi Rovaniemen maailmanmusiikin ystävät ry	Värin äänin – sanataidetta ja musiikkia yhdistävä taidekasvatusten menetelmä

Sanataide ja kirjallisuus Kulttuuriperintöön tutustuminen kirjallisuuden avulla Lukuharrastuksen kasvattaminen Luova kirjoittaminen Tiedonhakutaitojen kehittäminen	Runosanataidepajat kirjastossa tai koulussa	Lähikirjasto: Kirjavinkkaus (3 lk) kirjastossa tai koulussa Kirjastopolku (4 lk): tiedonhakua ja kirjastoon tutustumista	Kunnari – lumoava lukudiplomi Loitsuja & Lohikäärmeitä – satu opetusmateriaalina
Teatteri ja Draama – Tanssi ja Sirkus Rohkeus Esiintymistaidot	Tanssityöpaja: Kansantanssi Oma esitys	Siepakat Rimpparemmi Sesam - Itämaisen tanssin seura	Synkeän louhoksen seikkailu – Ota sosiaaliset taidot haltuun pelaamalla Taikaloikka – menetelmiä, kuvauksia ja kokemuksia lasten ja nuorten tanssikasvatuksesta
Visuaaliset taiteet Suomen kultakauden mestarit Taiteellisen ilmaisun kehittäminen Erilaisiin työskentelytapoihin tutustuminen	Rovaniemen taidemuseo - työpajat	Rovaniemen taidemuseo Lapin taiteilijaseura	Uusi maailmankartta – Visuaalisen taidekasvatuksen menetelmäopas Värin äänin – sanataidetta ja musiikkia yhdistävä taidekasvatusten menetelmä Valtion taidemuseoiden taidekokoelmat

Luokka-aste 5-6 Arktisuus, lappilaisuus, osallisuus, vastuullisuus

OSA-ALUE/TAVOITE	TOTEUTUSTAPOJA	VIERAILUKOHDE/YHTEISTYÖTAHO	MATERIAALIA OPETUKSEN TUEKSI
Arkkitehtuuri ja rakennettu ympäristö Paikallisen arkkitehtuurin erityispiirteet Vastuu ympäristöstä – kestävä kehitys Lähiympäristön viihtyvyyteen vaikuttaminen	Työpajat vierailukohdeissa: Ympäristöprojekti • lumirakentaminen • piha-alueen suunnittelu ja hoito	Lapin maakuntamuseo Arktinen Keskus Tiedekeskus Pilke Aaltokeskus Rovaniemen arkkitehtuurikohteita	www.alvaraalto.fi www.rakennusperinto.fi www.museot.fi

Elokuva – Media – Valokuva – Uudet kulttuurin alat Medialukutaidon kehittäminen Tekijänoikeudet Kriittinen suhtautuminen mediaan ja elokuvaan Arktisuus elokuvassa/mediassa	Sanomalehtiviikko Elokuvatyöpaja: • lastenelokuva (teatterityöpaja) • käsikirjoitus • henkilöhahmot • elokuvamusiikki	Arktista Vimmaa elokuva- ja mediafestivaali Lapin Kansa -sanomalehtiviikko Uusi Rovaniemi Pohjoinen mediakulttuuriyhdistys Magneetti Kirjasto: Kauhua ja jännitystä (6 lk): leffa- ja kirjavinkkejä kirjastossa ja koulussa	Oivaltavaa käytännön dramaturgiaa elokuvatyöpajoihin www.koulukino.fi Mediataitojen oppimispolku perusopetuksessa
Kulttuuriperintö Saamelaiskulttuuri ja muut vähemmistökulttuurit Duodji- saamelaiskäsityö Arktisuus/lappilaisuus taiteessa Luontosuhteen vahvistaminen	Käsityöpaja – Duodji Työpajat vierailukohdeissa: Retket ja maastossa opiskelu	Rovaniemen taidemuseo Lapin maakuntamuseo: Arktinen Keskus Geologian tutkimuskeskus	Matkalla ajassa – Menetelmäopas kulttuuriperinnöstä ja aikamatkoista www.museot.fi Valtion taidemuseoiden taidekokoelmat Saamelaiskäräjät
Kädentaidot - Muotoilu Duodji-saamelaiskäsityöt Arktinen muotoilu Vastuullinen kuluttaminen Kierrätykseen ja uusiokäyttöön tutustuminen	Käsityöpaja – Duodji Muotoilutyöpaja: • Arktinen muotoilu • kierrätys/uusiokäyttö • readymade	Lapin maakuntamuseo Lauri Tuotteet Oy Taito Lappi/Lapin käsi- ja taideteollisuusyhdistys ry Rovaniemen Saamelaisyhd. Mii ry Lapin Taidetoimikunta/ saamelaiskulttuurin läänintaiteilija	www.museot.fi www.punomo.fi Muotoilua – opettajan opas muotoilukasvatukseen
Monikulttuurisuus - Maailmankulttuurit Saamelaiskulttuuriin ja muihin vähemmistökulttuureihin (romani, tataari, venäjä) tutustuminen	Käsityötyöpaja: Duodji Monikulttuuriset työpajat: • ruuat, arjen tavat, käsityöt	Lapin maakuntamuseo Rovaniemen Saamelaisyhd. Mii ry Lapin Taidetoimikunta/ saamelaiskulttuurin läänintaiteilija	Kohti monikulttuurista koulua
Musiikki Saamelainen musiikki Muiden vähemmistöryhmien musiikki Populaarimusiikkia maailmalta Elokuvamusiikki	Muusikkovierailut	Kirjasto: Kirjastorokki Musavinkkaukset: Kirjasto (5 lk) Kauhua ja jännitystä (6 lk) Koulumusiikkipäivä Lapin Kamariorkesteri Rovaniemen Saamelaisyhd. Mii ry Lapin Taidetoimikunta/saamelaiskulttuurin läänintaiteilija	Louhimon metodiopas bändiohjaukseen Pieni opas konserttikäyntiin
Sanataide - Kirjallisuus Oman persoonallisen ilmaisun kehittäminen Jännityskirjallisuus Lappilaisuus kirjallisuudessa	Sanataidepaja: – henkilöhahmojen rakentaminen – käsikirjoitus	Rovaniemen Saamelaisyhd. Mii ry Lapin Taidetoimikunta/ saamelaiskulttuurin läänintaiteilija Kirjasto: Kauhua ja jännitystä (6 lk): leffa- ja kirjavinkkejä kirjastossa tai koululla	Lukukeskus (mm. valtakunnallinen lukuviikko) Loitsuja & Lohikäärmeitä – satu opetusmateriaalina

Teatteri – Draama Tanssi – Sirkus Yhdessä tekeminen Esiintymistaitojen harjoittaminen ja Teatteriin tutustuminen: käsikirjoitus, roolin esittäminen, teatteritietous	Teatterityöpaja Oma esitys	Rovaniemen teatteri – teatteriesitys Paikalliset teatteriryhmät	Näytellään oikeesti! – Teatterin tekeminen lasten kanssa
Visuaaliset taiteet - Sarjakuva Ilmaisun kehittäminen Lappilaisuus taiteessa	Taidetyöpaja: • teatterityöpaja (esim. lavasteet)	Rovaniemen taidemuseo - työpajat Taidegalleriat Valsan taiteilijat	Uusi maailmankartta – Visuaalisen taidekasvatuksen menetelmäopas www.museot.fi Valtion taidemuseoiden taidekokoelmat

Luokka-aste 7-8 Sota ja jälleerakennus – Minä ja muut

OSA-ALUE/TAVOITE	TOTEUTUSTAPOJA	VIERAILUKOHDE/YHTEISTYÖTAHO	MATERIAALIA OPETUKSEN TUEKSI
Arkkitehtuuri ja rakennettu ympäristö Sota-ajan ja jälleerakennuksen merkitys Rovaniemen arkkitehtuuriin ja rakennettuun ympäristöön	Työpajat vierailukohdeissa	Rovaniemen suojellut rakennukset Muistojen reitti Rovaniemen julkiset taideteokset Rovaniemen arkkitehtuurikohteita	www.rakennusperinto.fi www.museot.fi SA-kuva-arkisto Rakennetun kulttuuriympäristön selvitys Rovaniemen arkkitehtuuria – Aalto Lapissa
Elokuva – Media – Valokuva – Uudet kulttuurin alat Viestintätietojen vahvistaminen Kriittinen suhtautuminen median välittämään maailmankuvaan Elokuvat sota-ajasta ja jälleerakennuksesta	Mediatyöpaja Elokuvatyöpaja – Musiikkivideo/Musiikkaali	Sanomalehtiwiki	Oivaltavaa käytännön dramaturgiaa elokuvatyöpajoihin Voimauttava valokuva-työpajamenetelmä Voimauttava draamatyöpajamenetelmä Voimauttava videotyöpajamenetelmä Koeajo – nuoret tapahtumatuottajina www.koulukino.fi Mediataitojen oppimispolku perusopetuksessa

Kulttuuriperintö Teollistuminen alueella Sota-aika ja jälleerakennuksen aika Luonnon monimuotoisuus ja kestävä kehitys Retket luontokohdeissa ja maastossa opiskelu	Työpajat vierailukohdeissa: • sota-aika • jälleerakennuksen aika Muotoilutyöpaja: Kierrätys Niukkuus Käsityöpaja: Puhdetyöt	Muistojen Rovaniemi Lapin maakuntamuseo: Arktinen Keskus Tiedekeskus Pilke Aaltokeskus Rovaniemen julkiset taideteokset Kemijoki Oy Lapin Martat Taito Lappi Luonto	Matkalla ajassa – Menetelmäopas kulttuuriperinnöstä ja aikamatkoista www.museot.fi SA-kuva-arkisto Muotoilua – opettajan opas muotoilukasvatukseen Askarteluopas luonnonvarojen säästäjälle Muistojen Rovaniemi
Kädentaidot - Muotoilu Vastuullinen kuluttaminen Kierrätys Niukkuus (esim. pulaaika ja pakolaisleirien ite-muotoilu)	Muotoilutyöpaja: • Kierrätys • Niukkuus Käsityöpaja: Puhdetyöt	Taito Lappi Lauri Tuotteet Oy Mainoa Design Shop Marttiini Oy Tavarataivas Ajantasku SPR:n Kontti Kierrätyskeskus	www.museot.fi Design Forum Finland
Monikulttuurisuus - Maailmankulttuurit Kuinka rakennan suhtautumistani Uusiin vähemmistö-kulttuureihin tutustuminen (karen, somali, arabi) • ruuat, arjen tavat, käsityöt Elokuvat siirtolaisuudesta/ pakolaisuudesta	Monikulttuurinen työpaja: • luova tanssi • draama • Projekt: ystävyyskaupungin tai jonkin kiinnostavan maan kulttuuriin tutustuminen ja sen esittely	Sirkusfestivaali Vitus-festivaali Koulumusiikkipäivä Mahdollisuuksien tori Vierailijat Moninet	Koeajo – nuoret tapahtumatuottajina Kohti monikulttuurista koulua
Musiikki Musiikillinen innostaminen Musiikin eri ilmaismahdollisuudet Musiikki sota-aikana/ jälleerakennuksen aikana	Työpaja: Musiikkivideo/Musiikkaali Elektroninen musiikki	Sotilassoittokunta Kirjastorokki Koulumusiikkipäivä Bändi-kisa Lapin Kamariorkesteri Kirjasto: Musavinkkaus	Voimauttava videotyöpajamenetelmä Hittivideo – Musiikkivideotyöpaja Louhimon metodiopas bändiohjaukseen Koeajo – nuoret tapahtumatuottajina
Sanataide ja kirjallisuus Lukuharrastuksen vahvistaminen Kirjaston tietopalveluiden käyttäminen Eläytyvä kertominen Tunteiden ilmaiseminen Aikakauden kotimainen kirjallisuus	Kirjallisuuden perustuvia sanataideharjoituksia luokassa	Kirjasto: Kirjastopolku (7 lk): tiedonhaku ja kirjastoon tutustumista Sarjivinkkaus (7 lk) kirjastossa tai koululla Kirjallisuuden lajityypit- vinkkaus (8 lk) kirjastossa tai koululla Tiedonhankintataitojen syventäminen – Internet ja artikkelihaut (8 lk)	Kunnari – Lumoava lukudiplomi Voimauttava sanataidetyöpajamenetelmä Koululehtikone

Teatteri – Draama Tanssi - Sirkus Tunneilmaisu, oma erityisyys Esiintymistottumuksen vahvistaminen Yhteisöllisyys ja vuorovaikutustaidot	Draamatyöpaja Tanssityöpaja/Musiikkivideo	Young Art -teatterikoulu	Näytellään oikeesti! – Teatterin tekeminen lasten kanssa Voimauttava videotyöpajamenetelmä Hitti-video – Musiikkivideotyöpaja Taikalokka – menetelmiä, kuvauksia ja kokemuksia lasten ja nuorten tanssikasvatuksesta Tanssien läpi lukkarin Koeajo – nuoret tapahtumatuottajina
Visuaaliset taiteet Eri tekniikoihin tutustuminen Tietotekniikka taiteessa	Sarjakuvatyöpaja/ Graffityöpaja	Rovaniemen taidemuseo- työpajat Monitaideyhdistys Piste	Uusi maailmankartta – Visuaalisen taidekasvatuksen menetelmä opas Voimauttava kuvataidetyöpajamenetelmä Pieni opas sarjakuvien piirtämiseen Koeajo – nuoret tapahtumatuottajina Valtion taidemuseoiden taidekokoelmat

Luokka-aste 9 Vaikuttaminen

OSA-ALUE/TAVOITE	TOTEUTUSTAPOJA	VIERAILUKOHDE/YHTEISTYÖTAHO	MATERIAALIA OPETUKSEN TUEKSI
Arkkitehtuuri ja rakennettu ympäristö Kaupunkisuunniteluun tutustuminen • kaavoitus, maisemasuunnittelu, uudet rakennushankkeet • osa-alue ammattina	Työpajat vierailukohteissa	Rovaniemen arkkitehtuurikohteet Rovaniemen suojellut rakennukset Rovaniemen kaupunki	Kulttuuriympäristöselvitys Rovaniemi Rovaniemen maakuntakaavan tarkistuksen maisemaselvitys Kulttuuriympäristö -rekisteriportaali
Elokuva – Media – Valokuva – Uudet kulttuurin alat Mediaviihteen kritiikki – osa-alue ammattina	Sanomalehti viikko Mediatyöpaja	Arktista Vimmaa elokuva- ja mediafestivaali Vitus-festivaali	Mediataitojen oppimispolku perusopetuksessa

Kulttuuriperintö Kulttuuriperintö ja sen säilyttäminen Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen ja säilyttäminen Oma vaikuttaminen kulttuurin muotoutumiseen ja elävyyteen	Projekti: Oman kulttuuritapahtuman järjestäminen Retket luontokohteisiin – maastossa opiskelu	Valsa	luonto.rovaniemi.fi Vaellusreitit Kulttuuriympäristö -rekisteriportaali
Kädentaidot - Muotoilu Palvelumuotoiluun tutustuminen Kädentaidot/muotoilu ammattina	Muotoilutyöpaja – palvelumuotoilu Projekti: Oman kulttuuritapahtuman järjestäminen	Designkävely Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta Lauri Tuotteet Oy Lappset Oy BRP Mainoa Design Shop Marttiini Oy Rovaniemi Design Week	Muotoilua – opettajan opas muotoilukasvatukseen Design Forum Finland Pohjois-Suomen muotoilijat ry Lapin muotoilijat ry
Monikulttuurisuus - Maailmankulttuurit Minä osana globaalia Kulttuurisen identiteetin ja etnisyyden sekä diasporan käsitteet	Monikulttuurinen sirkustyöpaja Projekti: Sirkusesityksen tekeminen jonkin kulttuuriryhmän juhlaan	Sirkusfestivaali Vitus-festivaali Koulumusiikkipäivä	Kohti monikulttuurista koulua Koeajo – nuoret tapahtumatuottajina
Musiikki Musiikillinen innostaminen Musiikin eri ilmaismahdollisuudet Kantaaottava musiikki Musiikki ammattina	Projekti: Oman kulttuuritapahtuman järjestäminen	Kirjastorokki Koulumusiikkipäivä Bändikisa	Louhimon metodiopas bändiohjaukseen Koeajo – nuoret tapahtumatuottajina
Sanataide - Kirjallisuus Tietohallintataitojen syventäminen Paikallisiin kirjailijoihin tutustuminen Kriittisyys/vaikuttaminen Sanataide ammattina	Kirjallisuuteen perustuvia sanataideharjoituksia luokassa Kotimaisen kirjallisuuden vinkkaus		Valtakunnalliseen lukuviikkoon osallistuminen Kunnari – Lumoava lukudiplomi Voimauttava sanataidetyöpajamenetelmä
Teatteri – Draama Tanssi - Sirkus Maailma, yhteiskunta Vuorovaikutustaitojen vahvistaminen Esiintymistaitojen vahvistaminen Sosiaalinen kasvu ja yhteisöllisyys Osa-alue ammattina	Sirkustyöpaja Oma esitys Projekti: Oman kulttuuritapahtuman järjestäminen	Vitus-festivaali Sirkusfestivaali Retki kulttuuritapahtumaan toiselle paikkakunnalle (esim. Oulun lasten ja nuorten teatterifestivaali, Oranki Art Pellossa)	Pieni sirkusopas – Sirkusopetusmateriaali peruskoulun opettajille Koeajo – nuoret tapahtumatuottajina

Visuaaliset taiteet - Sarjakuva Visuaalinen viestintä Visuaaliset taiteet ammattina	Työpaja: Visuaalinen viestintä/graafinen suunnittelu Galleriavierailut/työpajat Projekt: Oman kulttuuritapahtuman järjestäminen	Rovaniemen taidemuseo- työpajat Taidegalleriat Lapin taiteilijaseura	Uusi maailmankartta – Visuaalisen taidekasvatuksen menetelmä- opas Voimauttava kuvataidetyöpajamenetelmä Voimauttava valokuvatyöpajamenetelmä Kiasma – nykytaiteen museo Suomen sarjakuva-seura
---	---	--	---

Liite 2. Vuosiluokkaistetut liikuntatarjottimet

Esiopetus

Tapahtuma/ kampanja	Tavoite	Toteutustapoja	Toimintaympäristö/ Yhteistyötaho	Materiaalia opetuksen tueksi
Ilo kasvaa liikku- en - valtakunnallinen ohjelma	Tavoitteena on, että jokaisella lapsella tulee olla päivittäinen mahdollisuus liikkumiseen ja liikunnan iloon arjen toiminnoissa.	<ul style="list-style-type: none"> • motivoiva ympäristö • välineet helposti saatavilla • vahvistetaan perusliikuntaitoja • pelien ja leikkien kautta 	koulun ympäristö liikunnanohjaaja- opiskelijat (AMK)	http://www.sport.fi/varhaiskasvatus/liikkumisen-ja-hyvinvointiohjelma-ilo-kasvaa-liikkuen
Turvaa tenaville tapahtuma, eska- reille tarkoitettu tapahtuma	Tutustua ja oppia turvalista liikennekäyttäytymistä.	Osallistustaan syksyisin liikenneturvallisuuksitapahtumaan urheiluopiston ympäristössä.	Lapin urheiluopiston ympäristö Liikenneturva	https://www.liikenneturva.fi/fi/opettajille/varhaiskasvatus/turvaa-tenaville-tapahtumat
Varpaat vauhtiin - valtakunnallinen kampanja	Tavoitteena on lisätä lasten päivittäisen liikunnan määrää suosituksen mukaiselle tasolle kahteen tuntiin päivässä.	Kampanjaan osallistuvat päiväkodit saavat monipuolisen materiaalipaketin ohjeineen.	koulun ympäristö	http://www.sport.fi/varhaiskasvatus/varhaiskasvattaja/varpaat-vauhtiin
N.Y.T! -metsään - valtakunnallinen ohjelma	Harjoitella liikkumisen perustaitoja. Vahvistetaan lapsen luontosuhdetta, parannetaan keskittymiskykyä ja kohennetaan mielialaa.	Liikutaan lasten kanssa lähimetsässä. Harjoitellaan liikkumisen perustaitoja valmiiden harjoitteiden avulla.	päiväkodin lähimetsä	http://www.kll.fi/koululaiset/n.y.t!-toiminta

1.-2.luokat

Tapahtuma/ kampanja	Tavoite	Toteutustapa	Toimintaympäristö/ Yhteistyötaho	Materiaalia opetuksen tueksi
Keltanokka liikenteessä - koulun oma kampanja	Kulkea koulumatkat turvallisesti, liikennesääntöjen mukaisesti kävellen.	Oppilaat kävelevät kouluvuoden alussa koulun lähiympäristössä luokkatovereiden koulumatkoja koko luokan kanssa. Samalla harjoitellaan liikennesääntöjä ja turvallista liikennekäyttäytymistä.	kummioppilaat, if-vahinkovakuutusyhtiö (Keltanokkaliippikset)	www.if.fi/web/fi/tietoafista/ifyhteiskunnassa/keltanokkakampanja/pages/default.aspx
Lähde luontoon - koulun oma tapahtuma	Tutustua koulun lähiympäristöön ja luonnossa liikkumiseen.	Lähteä ulos luontoon tutustuen alueen eläimiin ja kasvilisäyteen kävellen.	koulun lähiympäristö	www.etiainen.fi
Rastiseikkailu - koulun oma tapahtuma	Tutustua suunnistuksen alkeisiin turvallisessa ympäristössä.	Liikuntapäivä, jossa oppilaat kiertävät opettajan johdolla viidessä eri rastipisteessä.	koulun pihapiiri, lähiympäristö OH, Suomen suunnistusliitto	www.ssl.fi www.olekartalla.fi/ole-kartalla-ohjelma/rastiseikka-ilutapahtuma/
Liikuntaseikkailu - valtakunnallinen kampanja	Lisätä päivittäistä liikuntamäärää oppi- ja välitunneilla sekä vapaa-ajalla.	Kerätään liikuntapisteitä ja opitaan uutta esim. maantieteestä, kielistä, matematiikasta tai kirjallisuudesta.	koulun piha ja lähiympäristö urheiluseurat yhdistykset	www.muuvit.com
N.Y.T! -metsään - valtakunnallinen ohjelma	Harjoitella liikkumisen perustaitoja lähimetsässä.	Harjoitellaan liikkumisen perustaitoja valmiiden harjoitteiden pohjalta.	koulun lähiympäristö	http://www.kll.fi/koululaiset/n.y.t!-toiminta

3.-6.luokat

Tapahtuma/ kampanja	Tavoite	Toteutustapa	Toimintaympäristö/ Yhteistyötaho	Materiaalia opetuksen tueksi
Pyöräile lähi- luontoon – koulun oma tapahtuma	Pyöräillä liikennesääntöjen mukaisesti lähiesille luontopoluille. Tutustua Rovaniemen kaupungissa sijaitsevaan luontopolkuun.	Pyöräillä sopivan matkan päässä olevalle luontopolulle. Tutustua alueen luontoon, eläimiin ja kasvilisäyteen kävellen.	esim. Koivu- saaren, Ounas- vaaran, Kor- kalovaaran, Pöyliövaaran ja Joulupu- kin luontopolut sekä napapiirin retkeilyalue	www.etiainen.fi luokan pyöräretkiopas: https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Opettajille/luokan_pyora-retkiopas.pdf
Kävelykamu - Kävele ikäihmisen kaverina, koulun oma kampanja	Luoda sosiaalisia kontakteja ikäihmisiin ja ilahduttaa heitä yhteisillä kävelyhetkillä.	Oppilaat suunnittelevat omaan lähipiiriin kuuluvien ikääntyneiden ihmisten kanssa kävelykampanjan.	omat isovanhemmat, kaverien isovanhemmat	www.porvoo.fi/kave-lykamu
MOBO-suunnistus - koulun oma tapahtuma	Tutustua mobiili- kartan avulla suunnistamiseen.	Oppilaat suunnistavat kännyköitä apuna käyttäen MOBO-suunnistuksen Ounasvaaralla.	Ounasvaara	http://mobo.osport.ee/?l=fi
Suunnista suunnistuspuistossa! - koulun oma tapahtuma	Tutustua Ounasvaaran luontoon suunnistaen. Harjoitella kartan avulla maastossa liikkumista.	Suunnistuspuistossa on valmiina rastit ja kartat.	suunnistuspuisto, Ounasvaara	www.oh.fi
Liikuntaseikkailu - valtakunnallinen kampanja	Lisätä päivittäistä liikuntamäärää väli- ja oppitunneilla sekä vapaa-ajalla.	Kerätään liikuntapisteitä ja opitaan uutta esim. maantieteestä, kielistä, matikasta tai kirjallisuudesta.	koulun piha ja lähiympäristö, vapaa- ajan harrastusten liikuntapaikat	www.muuvit.com
Miljoona koppia, valtakunnallinen kampanja	Heittää erilaisilla palloilla mahdollisimman monta koppia.	Luokka kerää esim. viikon aikana miljoona koppia heittämällä palloja välitunneilla, tunneilla ja vapaa-ajalla.	koulun piha, kotipihat	www.pesis.fi
Fillarimestari - valtakunnallinen teema- viikko	Kerrata turvallista liikennekäyttäytymistä ja harjoitella monipuolisia pyörälläajotaitoja.	Ajoharjoittelua koulun pihalla erilaisin tekniikkaharjoittein monipuolisilla taitoradoilla. Suorittaa pyörien tarkistus. (poliisi)	poliisi	www.autoliitto.fi/fillarimestari

7-9.luokat

Tapahtuma/ kampanja	Tavoite	Toteutustapoja	Toimintaympäristö/ Yhteistyötaho	Materiaalia opetuksen tueksi
Kävelykamu - Kävele ikäihmisen kaverina, koulun oma kampanja*	Luoda sosiaalisia kontakteja ikäihmisiin ja ilahduttaa heitä yhteisillä kävelylenkeillä.	Oppilaat lähtevät kävelemään ja ulkoilemaan ikäihmisen kanssa	vanhainkodit, vanhustentalot, oppilaiden lähi-piirissä olevat isovanhemmat	www.porvoo.fi/kavelykamu
Pyöräile lähi- luontoon - koulun oma tapahtuma!	Pyöräillä liikennesääntöjen mukaisesti luontopolulle. Tutustua Rovaniemen kaupungin alueella sijaitsevaan luontopolkuun.	Pyöräillä sopivan matkan päässä olevalle luontopolulle. Tutustua alueen luontoon, eläimiin ja kasvillisuuteen kävellen.	esim. Koivusaaren, Ounasvaaran, Korkalovaaran ja Joulupukin luontopolut.	www.etiainen.fi
Geokätköille ja suunnista- koulun oma retki.	Tutustua suunnistaen Metsähallituksen monikäyttömetsään. Harjaannuttaa ympäristöystävällisiä retkeilytapoja.	Geokätköillä Joutolampi-Kierivaaran alueella.	Pilkkeen ulko-oppimisalue Mottimetsä. (Kuljetus-avustusta voi hakea.)	Pilke, tiedekeskus http://www.tiedekeskus-pilke.fi/fi/tuleoppimaan/mottimetsaan/
MunLiike - valtakunnallinen ohjelma, kampanjaviikko	MunLiike-ohjelman tavoitteena on yläkouluikäisten välituntien ja vapaa-ajan aktivointi nuorten itsensä suunnitteleman tavalla.	Yläkoulun oppilaat itse suunnittelevat ja toteuttavat kampanjaviikon ohjelman.	urheiluseurat, oppilaitokset, järjestöt	http://www.coca-cola.fi/homepage/
Taisto - valtakunnallinen liikuntakampanja	Lihaskunnon treenaamisen voi olla kaikkea muuta kuin tylsää! Harjoitella ja kehittää lihaskunnon osa-alueita mukavalla tavalla.	Oppilaat osallistuvat kuntosalista riippumatta, kehittämään erityisesti omaa lihaskuntoaan hauskojen treeni-vinkkien avulla koulupäivän aikana ja vapaa-ajalla.	koulun liikuntasalit ja lähiympäristöt	www.sport.fi/koulu/kampanjat-tapahtumat/kampanjat/taisto

Koko koulun tapahtumat ja kampanjat

Tapahtuma/ kampanja	Tavoite	Toteutustapoja	Toimintaympäristö/ Yhteistyötaho	Materiaalia opetuksen tueksi
Liikunnallinen vanhempainilta, koulun oma tapahtuma	Tukea perheiden ja koulun matalan kynnyksen yhteistyötä ja tutustuttaa huoltajia koulun toimintaan yhdessä lasten ja nuorten kanssa.	Oppilaskunta/ luokat/ työryhmä suunnittelevat liikunnalliset pisteet koulun pihalle. Lapset kiertävät yhdessä vanhempiensa kanssa liikuntapisteitä.	Lapin liikunta ry, vanhempaintoimikunta, urheiluseurat	http://www.lapinliikunta.com/koulutus/lasten-ja-nuorten-liikunnan-koul/koulu/
syys-, talvi- liikuntapäivä, koulun oma tapahtuma	Liikkua koko koulun voimin mielekkäästi mukavan lajin parissa.	Oppilaat voivat valita tarjottuista lajivaihtoehdoista mieluisimman.	paikalliset urheiluseurat, yksityiset palveluntuottajat	
Täydellinen kouluviikko, koulun oma teemaviikko	Lisätä liikunnan määrää kouluviikon aikana ja osallistaa oppilaat suunnittelemaan rohkeasti liikunnan toteuttamista viikon aikana.	esim. <ul style="list-style-type: none"> lisää liikuntatunteja lajikokeiluja liikuntatempauksia turnauksia 	paikalliset urheiluseurat, lähiliikunta- paikat, koulun ympäristö	www.liiku.fi/?x21756=771719
Säpinää syksyyn! - kaupungin koulujen yhteinen tapahtuma	Mahdollisuus kokeilla erilaisia lajeja ja harrastusmahdollisuuksia Santasport urheiluoipiston ympäristössä.	Rovaniemeläisille lapsille ja nuorille suunnattu tapahtuma, jossa oppilaat menevät urheiluoipiston ympäristöön "harrastemessuille".	Rovaniemen kaupunki, Lapin liikunta ry, Santasport urheiluoipisto	http://santasport.fi/sapinaa-syksyyn
Juoksusankarit - valtakunnallinen ohjelma	Tavoitteena on inspiroida nuoria aktiiviseen vapaa-ajan viettoon ja tuoda liikunnallista hauskaa tekemistä kavereiden kanssa vietettyyn vapaa- aikaan.	Harjoitella mukavilla ja Innostavilla harjoitteilla juoksemista. Valmiit materiaalit saatavilla.	koululiikuntaliitto	http://www.kll.fi/koululaiset/juoksusankarit

Kuukausikampanjat

Tapahtuma/ kampanja	Tavoite	Toteutustapa	Toimintaympä- ristö/ Yhteis- työtaho	Toimintaympäristö/ Yhteistyötaho
Koulumat- kapyöräily – haastekuukausi (syyskuu)	Kannustaa oppilaita kulkemaan koulu- matkat pyöräillen tai kävelen.	Haastakaa jokin toinen luokka/koulu fillarihaaste- eseen. Jokaisesta koulumat- kapyöräilystä (esim. viikon aikana) Oppilas saa yhden pisteen kilometriä kohden. Laskekaa viikon/kk:n pisteet yhteen.	liikuntatoimi, Rovaniemen kaupunki	liikuntatoimi, Rovanie- men kaupunki
Lumella liikkuen - haasteku- kausi (maalis- kuu)	Kannustaa oppilaita liikkumaan talvella monipuolisin tavoin. (esim. hiihto, lumiken- käily, lautailu, lasket- telu, luistelu)	Haastakaa jokin toinen luokka/koulu lumiliikunta- haasteeseen. Oppilas kerää pisteitä mahdollisimman pal- jon koulu- ja vapaa-ajalla.	liikuntatoimi, Rovaniemen kaupunki	liikuntatoimi, Rovanie- men kaupunki
Ui kesäksi kun- toon- haas- tekuukausi koululaisille (toukokuu)	Kannustaa oppilaita uimaan ja harjoittele- maan vedessä liikku- misen taitoja.	Oppilaat käyvät vapaa-ajalla mahdollisimman monta ker- taa uimassa. He voivat laskea uintikertoja tai uituja metrejä.	liikuntatoimi, Rovaniemen kaupunki uimahalli	uimahalli, esimies

Liite 3. Liikunnallinen koulupäivä



Tiivistelmätaulukoihin on koottu lyhyesti esimerkkejä osa-alueisiin sisällyvistä toimintavaihtoehdoista ja yhteistyökumppaneista.

OPPITUNNIT

Jumppapallot tuolien tilalle
Taukoliikunnat
Työskentelyasento muuttuu tunnin aikana
Opiskellaan seisten
Jokaviikkoinen koko koulun kävelylenkki
Toiminnalliset opiskelumenetelmät

KOULUMATKAT

Koulumatkapyöräilyhaaste
Asennekasvatus liikkumiseen koulumatkoilla

VÄLITUNNIT

Liikuntavälineet käyttöön
Välituntiturnaukset
Välkkäriohjaajat
Liikuntatilat välituntikäyttöön
Mahdollisuus hiihtämiseen ja luisteluun
Monipuolisia välituntitehtäviä

KERHOT

Sportisti Roi
WAU!-kerho
Koulun omat liikuntakerhot

LIIKUNTATAPAHTUMAT JA -KAMPANJAT

Vuosiluokka valitsee vuosiluokkaistetusta liikuntatarjottimesta **väh. kaksi** toteutettavaa kokonaisuutta. Kuukausihaasteista vuosiluokat valitsevat **väh. yhden** ja koko koulu valitsee koulun tapahtumista ja kampanjoista toteutettavaksi **väh. kolme** kokonaisuutta.

ESIKOULU

Turvaa tenaville- tapahtuma
Ilo kasvaa liikkuen- valtakunnallinen ohjelma
Varpaat vauhtiin- valtakunnallinen kampanja
N.Y.T!-metsään - valtakunnallinen ohjelma

3.-6. lk

Pyöräile lähiluontoon - koulun oma tapahtuma
MOBO-suunnistus - koulun oma tapahtuma
Suunnista suunnistuspuistossa - koulun oma tapahtumat
Kävelykamu - koulun oma kampanja
Liikuntaseikkailu - valtakunnallinen kampanja
Miljoona koppia - valtakunnallinen kampanja
Fillarimestari - valtakunnallinen teemaviikko

KUUKAUSIHAASTE

Koulumatkapyöräilyhaaste, syyskuu
Lumella liikkuen, maaliskuu
Ui kesäksi kuntoon, toukokuu

URHEILUSEURAT

Lajiesittely
Oppitunteja
Kouluturnauksen järjestäminen
Liikunnalliset aamunavaukset
Teemapäivät

OPPILAITOKSET

Lapin Urheiluopisto, Liikuntaneuvojat
Lapin ammattikorkeakoulu, Liikunnanohjaajat (AMK)
Lapin tanssiopisto, Tanssinopettajat

1.-2. lk

Lähde luontoon - koulun oma tapahtuma
Rastiseikkailu- koulun oma tapahtuma
Keltanokka liikenteessä - koulun oma kampanja
Liikuntaseikkailu - valtakunnallinen tapahtuma
N.Y.T!-metsään - valtakunnallinen ohjelma

7.-9.lk

Pyöräile lähiluontoon- koulun oma tapahtuma
Geokätköille ja suunnista - koulun oma tapahtuma
Kävelykamu - koulun oma kampanja
MunLiike - valtakunnallinen ohjelma
Taisto – valtakunnallinen liikuntakampanja

KOKO KOULUN TAPAHTUMAT JA KAMPANJAT

Liikunnallinen vanhempainilta
Syysliikuntapäivä
Talviliikuntapäivä
Täydellinen kouluviikko
Säpinää syksyyn liikuntatapahtuma
Juoksusankarit - valtakunnallinen kampanja

LIIKUNTA JA KULTTUURI

Sirkus Taika-Aika ry
Tanssiopisto
Pilke, Mottimetsä
Pyöräretket kulttuurikohteisiin Kerhojen pitäminen

Liite 4. Liikuntakasvatuksen vuosisuunnitelma

Rovaniemen _____ koulun liikuntakasvatuksen suunnitelma lukuvuodelle _____

	Vuosiluokan tapahtuma/kampanja (2kpl)	Aikataulu	Vastuhenkilö(t)
1.lk			
2.lk			
3.lk			
4.lk			
5.lk			
6.lk			
7.lk			
8.lk			
9.lk			

	Koulun yhteinen tapahtuma/kampanja (3kpl)	Aikataulu	Vastuhenkilö(t)
1.			
2.			
3.			

	Kuukausihaaste (1kpl)	Aikataulu	Vastuhenkilö(t)
1.			

Oppituntien liikunnallistaminen

	Konkreettinen toiminta (esim. taukoliikunta)	Aikataulu	Vastuhenkilö(t)
1.			
2.			

Välituntiliikunnan kehittäminen

	Konkreettinen toiminta (esim. välituntiturnaukset)	Aikataulu	Vastuhenkilö(t)
1.			
2.			

Koulun oman kerhotoiminnan kehittäminen

	Liikuntakerho	Ikäryhmä	Aikataulu	Vastuhenkilö(t)
1.				
2.				

LÄHTEET

Asikainen Sari: Liikunnallinen koulu ei sammaloidu. Opettajat alakoulun liikunnallisuuden rakentajina.

Eläköön taidekasvatus. Kuntaliiton verkkojulkaisu 2012.

Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma 2011. Rovaniemen kaupunki.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2016

Hakonen Harto, Havas Eino, Lakanen Laura, Tammelin & Tuija Turpeinen Salla: Matkalla kouluun, Peruskoululaisten koulumatkat ja aktiivisten kulkutapojen edistäminen, Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 271 Jyväskylä 2013.

Hulley, A., Bentley, N., Clough, C., Fishlock, A., Morrell, F., O'Brien, J. & Radmore, J. 2008. Active and passive commuting to school: Influences on affect in primary school children. Research Quarterly for Exercise and Sport 79 (4), 525–534.

Kestävä kasvatus – kulttuuria etsimässä. Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seuran julkaisuja 6.

Kulttuuri – tulevaisuuden voima. Toimikunnan ehdotus selonteoksi kulttuurin tulevaisuudesta. Opetusministeriön julkaisuja 2010:10.

Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma. Opetusministeriön julkaisuja 2003:29.

Liikkuva koulu- lisää liikkumista ja vähemmän istumista. Kampanjan pilottivaiheen sähköinen selvitysraportti. Likes. Opetushallitus & Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2012.

Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014. Opetushallitus. 14.11.2012.

Nuorisopalvelut Rovaniemen kaupunki, Koulunuorisotyön toimintamalli. Taru Ropponen, Nina Ekonoja

Paikan brändi sanoista teoiksi. Rovaniemi, Joulupukin kotikaupunki – Tie Rovaniemen uuteen imagoon. Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus (LEO), Matkailun ja elämystuotannon klusteriohjelma (OSKE)

Rovaniemen kaupungin liikuntapoliittinen ohjelma 2015-2020

Taide ja taito – Kiinni elämässä. Opetushallitus. Taide- ja taitokasvatuksen julkaisu. 2009.

Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia – ehdotus toimintaohjelmaksi 2010 – 2014. Opetusministeriön julkaisuja 2010:1.

Valo-hanke varhaiskasvatuksen uudet liikkumiskäytännöt. Omasanainen raportti hankkeen toiminnasta onnistumisineen ja vastoinkäymisineen

Virsu, V. 2006. Aivojen muovautuvuus ja mahdollisuudet. Helsinki: Duodecim, terveystieteiden tutkimuskeskus, artikkeli säe 32000.

Yksitoista askelta luovaan Suomeen. Luovuusstrategian loppuraportti. Opetusministeriön julkaisuja 2006:43.

Verkossa olevaa opetusmateriaalia löytyy kulttuuriopetussuunnitelman taulukosta.

Lähteinä on käytetty myös Suomessa käytössä olevia kulttuuriopetussuunnitelmia:

Espoo – KULPS! Kulttuuri- ja liikuntapolku koululaisille

Hankasalmen lasten ja nuorten kulttuuriopetussuunnitelma

Hyvinkään kulttuuripolku

Imatran kulttuuripolku

Jyväskylän kulttuuriopetussuunnitelma Kompassi

Kultiva – Kulttuuria Vaasassa

Kulttuurikasvatus Helsingin peruskouluissa

Kulttuurin käsikirja opettajille

Kulttuurirappuset – Lempäälän kunta

Kuopion kulttuuripolku

Lahden kaupungin kulttuurikasvatusohjelma

Lappeenrannan kaupungin peruskoulun kulttuuri- ja taidekasvatusohjelma

Mikkelin koulujen kulttuuripolku

Oulun kaupungin kulttuuriopetussuunnitelma

Petäjäveden Kulttuuriopetussuunnitelma

Pohjois-Savon kulttuuripolku

Porin kulttuurikoukku

Porvoon kulttuurikoulu

SaloPOLKU (kulttuuri-, liikunta-, kirjasto- ja ympäristökasvatuksen ohjelma)

Savonlinnan peruskoulujen kulttuuripolku

Tampereen Taidekaari

Turun kulttuuripolku

Vantaan esi- ja perusopetuksen Kulttuurikasvatussuunnitelma

Verkkójulkaisut:

Joustavan koulupäivän malli leviää kunnissa. Viitattu 25.4.2016.

http://www.oph.fi/ajankohtaista/tiedotteet/101/0/joustavan_koulupaivan_malli_leviaa_kunnissa?lang=uage=fi, Opetushallituksen lehdistötiedote 27.4.2015.

Koulun toiminnalliset pihamaalaukset. Viitattu 14.4.2016

<http://www.kulttuuriperintokasvatus.fi/wp-content/uploads/2016/02/Koulun-toiminnalliset-pihamaalaukset.pdf>, menetelmäopas.

Toimintaesittely. Viitattu 10.4.2016.

<http://www.sportistiroi.fi/>

Kerhoesittely. Viitattu 10.4.2016

<http://www.wau-ry.fi/kerhot>

